

ÅRSBERETNING

2002

FLYKTINGERÅDET

Flyktingerådet

– hjelp og beskyttelse til mennesker på flukt

Flyktingerådet er den eneste norske organisasjonen som har spesialisert seg på internasjonalt arbeid for flyktinger og mennesker på flukt i eget land. Gjennom vårt arbeid gir vi assistanse og bidrar til å beskytte mennesker på flukt.

- Vi driver prosjekter i Asia, Latin-Amerika, Afrika og Europa
- Vi driver aktivt talsmannsarbeid for å bedre beskyttelsen for flyktinger og internt fordrevne
- Vi har fire beredskapsstyrker med tilsammen 675 personer som på kort varsel kan rykke ut til nødhjelpsoperasjoner over hele verden. Mellom 80 og 120 mennesker er til enhver tid ute på oppdrag for Flyktingerådet

Flyktingerådet er en uavhengig humanitær organisasjon. Oppgaven vår er å bedre den internasjonale beskyttelsen av flyktinger og internt fordrevne og å gi dem humanitær hjelp, uten hensyn til rase, religion, nasjonalitet eller politisk oppfatning. Vi samarbeider nært med (UNHCR) FNs høykommissær for flyktinger og andre FN-organisasjoner. Flyktingerådet har eksistert i 56 år og er en av de største private hjelpeorganisasjonene i Norge.

Vår innsats bygger på prinsippet om at alle mennesker har rett til et liv i fred, frihet, sikkerhet og likeverd, slik dette kommer til uttrykk i FNs menneskerettighetserklæring. Mennesker på flukt er spesielt utsatt for krenkelser av grunnleggende menneskerettigheter, både før, under og etter flukten. Gjennom opplæring, informasjon og rettshjelp bistår vi dem med å kunne gjøre bruk av rettighetene sine. Denne type prosjekter gjennomføres ofte i tett samarbeid med lokale organisasjoner og FN-organisasjoner.

I tillegg driver Flyktingerådet hovedsakelig distribusjon av mat og andre nødhjelpsartikler og rehabilitering av bolighus og skoler. Vi driver også undervisning rettet mot barn som på grunn av krig og flukt har falt ut av normal-skolen.

Flyktingerådet arbeider for å fremme en balansert og helhetlig norsk flyktingpolitikk gjennom informasjonstiltak og deltakelse i den flyktingpolitiske debatten.

Vi jobber ut fra en helhetlig flyktingpolitikk – for å skape løsninger som varer.

Flyktingerådet driver i dag prosjekter i Afghanistan, Angola, Armenia, Aserbajdsjan, Bosnia-Hercegovina, Burundi, Colombia, Georgia, Indonesia, Kirgisistan, DR Kongo, Kroatia, Liberia, Pakistan, Russland, Serbia og Montenegro, Sierra Leone, Tadsjikistan, Uganda og Usbekistan. I tillegg ble det i fjor foretatt 345 utsendelser fra beredskapsstyrkene til disse og andre land i verden.

Flyktingerådets historie

Fridtjof Nansens innsats for flyktingene etter første verdenskrig var den store inspirasjonskilden da Flyktingerådets forgjenger, Europahjelpen, ble dannet i 1946. Europahjelpens formål var først og fremst å skaffe mat og klær til de sultende millioner i det krigsherjede Europa.

Europahjelpen var opprinnelig planlagt som en enkeltstående aksjon, men situasjonen i Europa tilsa at arbeidet fortsatte på en varig, organisert basis. I 1953 ble Europahjelpen omdannet til en halvstatlig organisasjon, Det norske Flyktingeråd. Rådets oppgave var todelt: hjelp til flyktinger ute i verden, og hjelp til flyktinger i Norge.

Fram til åttitallet ble det meste av prosjektvirksomheten drevet i form av støtte til medlemsorganisasjonenes nødhjelpsarbeid. På åttitallet gikk Flyktingerådet over til å drive egne prosjekter i større grad enn tidligere og engasjerte seg sterkere for å finne aktive løsninger for mennesker på flukt.

Arbeidet med flyktinger i Norge ble i 1982 overtatt av staten, mens utenlandsarbeidet ble ført videre av Flyktingerådet, nå som en ikke-statlig organisasjon. I 1997 ble Flyktingerådet omgjort fra en paraplyorganisasjon for 16 hjelpeorganisasjoner til en selvstendig humanitær stiftelse.

Innhold

Forord	5
Redegjørelse for virksomheten	6
Organisasjonskart	6
Operativ innsats for flyktninger og internt fordrevne	7
INCOR	26
Høy beredskap	28
Flyktingerådet – en talsmann for mennesker på flukt	32
Inntektsbringende og markedsrettede tiltak	36
Årsberetning	38
Regnskap 2002	40
Liste over forkortelser	49

Utgiver: Flyktingerådet
Postboks 6758 St. Olavs plass, 0130 Oslo
Ansvarlig: Generalsekretær Raymond Johansen
Redaktør: Linda Våge
Forsidefoto: AP Photo/Musa Sadulayev

Design: Grytting AS
Trykk: Grytting AS
Opplag: 2000, juni 2003
ISBN: 82-7411-141-9

Forord

1. september i 2002 startet jeg som ny generalsekretær i Flyktingerådet. Den første store oppgaven var å videreføre arbeidet med å gjennomføre de allerede vedtatte strategiene og prinsippprogrammet, et arbeid som nå har kommet godt i gang.

Arbeidet med Flyktingerådets strategier har resultert i at vi har fått et sterkere fokus; vi vet hvem vi er og hvor vi skal. På Verdens flyktingdag, 20. juni, var vi teknisk arrangør for utdelingen av Nansenprisen på vegne av FNs høykommissær for flyktinger (UNHCR) på Henie Onstad Kunstsenter. Spikersuppa i Oslo sentrum ble samtidig omgjort til en flyktingleir som en annen markering av dagen. Flyktingerådet vil fortsette å bruke 20. juni, Verdens flyktingdag, som «sin» dag for å rette søkelyset mot flyktingers situasjon.

Flyktingerådet har også startet arbeidet med å etablere en egen aktivitet rettet mot flyktinger i Norge. En helhetlig flyktingpolitikk forutsetter at vi også bruker noe av vår kompetanse i Norge. Vi vil de neste to årene finne samarbeidspartnere i Norge slik at vi får flere arenaer der flyktingers rettigheter kan følges opp. Dette vil være en oppfølging av vårt talsmannsarbeid.

I løpet av 2002 kom freden til to av de land hvor flest mennesker er drevet på flukt, nemlig Afghanistan og Angola. Det gir håp, selv om freden er skjør og veien framover er lang. Fred er en forutsetning for å få til utvikling, og Flyktingerådet har store programmer i begge land. Det er fortsatt akutt nød som er regelen mer enn unntaket både i Afghanistan og i Angola. I Pakistan jobber vi med tilbakevending av afghanske flyktinger til hjemlandet. Behovet er enormt, og vi er en av de få som jobber spesielt med informasjon på dette området. UNHCRs økonomiske situasjon er bekymringsfull, det blir stadig tyngre å få bidragsyttere til den årlige konsoliderte appell (CAP). Dette går ikke minst ut over arbeidet i de områdene som får minst oppmerksomhet, som f.eks. Vest-Afrika.

Flyktingerådets virksomhet på Balkan vil bli trappet ned. Det er positivt at situasjonen er roligere, men det er viktig at ikke alle internasjonale organisasjoner trekker seg ut samtidig.

Vi fortsetter vårt fine samarbeid med Statoil innen Corporate Social Responsibility (CSR). Gjennom et langsiktig perspektiv gir samarbeidet en nytteeffekt for begge parter. For øvrig har det gjennom 2002 vist seg svært vanskelig å satse på næringslivssegmentet. Derfor har styret i Flyktingerådet besluttet å legge ned den ekstra satsingen mot næringslivet.

Som generalsekretær er det gledelig å konstatere at det fortsatte arbeidet med økonomistyringen gir gode resultater. Arbeidet med å sikre Flyktingerådets økonomiske fundament er viktig – uten det kan vi ikke gi vårt bidrag i kampen for verdens flyktinger.

Raymond Johansen
Generalsekretær
Raymond Johansen

Flyktningerådets organisasjon 2003

Flyktningerådets ledelse:

Generalsekretær: Raymond Johansen

Utlandssjef: Bjarte Vandvik

Kommunikasjonssjef: Petter Nome

Beredskapssjef: Benedicte Gjøver

Kompetanse- og utviklingssjef:

Oddhild Günther

Økonomi- og administrasjonssjef:

Bjørn Falck-Pedersen

Leder for talsmannsenheten:

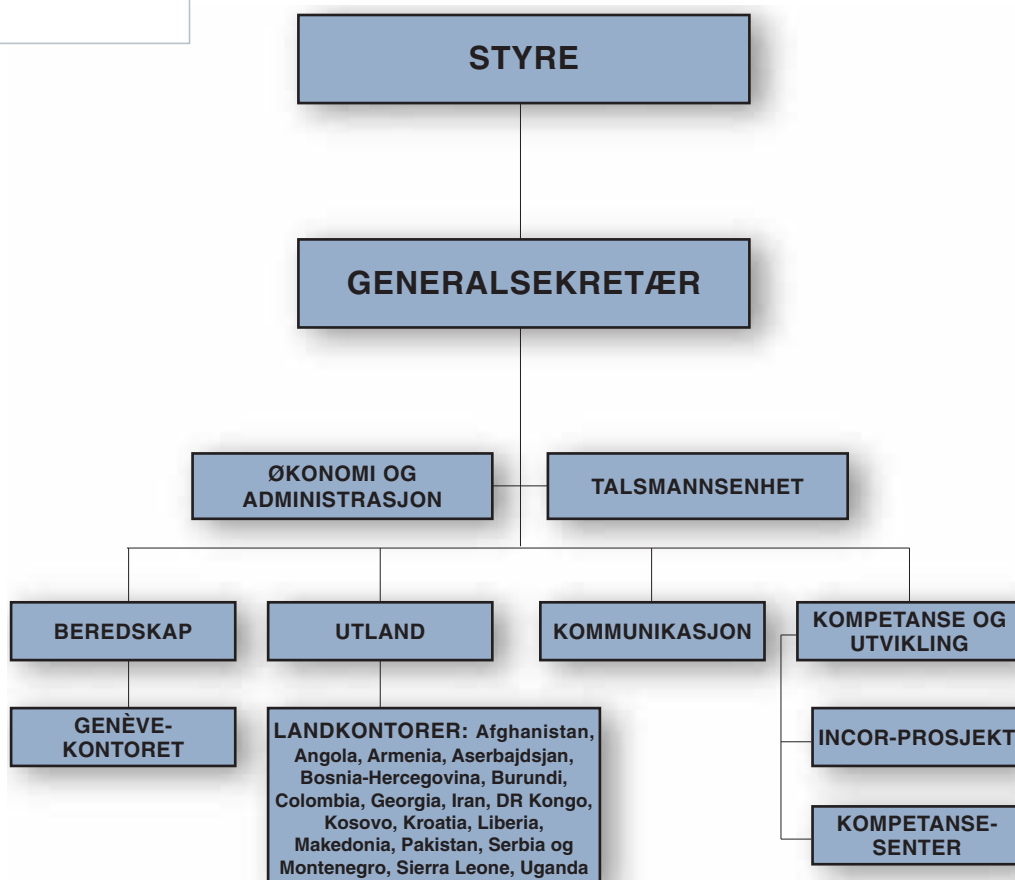
Ragna Vikøren

Antall stillinger ved hovedkontoret: **66**

Antall norske ansatte i programland: **50**

Antall lokalt ansatte i programland
pr. 31.12.2002: **745**

Antall utsendte fra beredskapsstyrkene: **230**
(Tallene gjelder pr. 31.12.2002)

Operativ innsats for flyktninger og internt fordrevne

Størstedelen av mennesker på flukt finner man fortsatt i Afrika og Asia. For å oppnå en mer rettferdig fordeling av internasjonal hjelp har Flyktningerådets strategi vært å øke innsatsen i de fattigste landene med de største gruppene av mennesker på flukt.

I 2002 konsentrerte Flyktningerådet seg om å fortsette å utvikle og styrke de programmene som ble startet opp i 2001 i Den demokratiske republikken Kongo, i Indonesia og i Pakistan/Afghanistan. Samtidig ble virksomheten økt i Angola, Burundi, Sierra Leone og Colombia. Virksomheten i Kaukasus (Armenia, Georgia og Aserbajdsjan) ble videreført på samme nivå som året før, mens arbeidet på Balkan og i Uganda ble noe redusert. Programvirksomheten ble i hovedsak konsentrert rundt de fire komponentene: utdanning, husly, distribusjon og informasjon, rådgivning og juridisk assistanse, med en tydelig økning innen utdanning. I 2002 utarbeidet Flyktningerådet håndbøker på kjerneaktivitetene, et viktig verktøy i vårt forsøk på hele tida å gjøre et bedre arbeid og bli mer effektive innen alle de fire

arbeidsområdene. Det ble også lagt vekt på å utvikle verktøy for å øke vårt talsmannsarbeid på vegne av flyktninger og internt fordrevne.

AFRIKA

Angola

År 2002 ble fredens år i Angola. Drapet på lederen for opprørsbevegelsen UNITA, Jonas Savimbi, førte til våpenhvile, og i april 2002 ble fredsavtalen undertegnet. Da freden kom, ble det mulig for humanitære organisasjoner å arbeide i områder som tidligere hadde vært utilgjengelige på grunn av krigen. Det viste seg raskt at den humanitære situasjonen i disse områdene var ekstremt vanskelig, og Angola var det landet som var hardest rammet av sultkatastrofen i det sørlige Afrika, som preget nyhetsbildet sommeren 2002. FN og de humanitære organisasjonene klarte imidlertid å avverge en større humanitær katastrofe til tross for svært begrensede midler.

Om lag 1,3 millioner av Angolas totalt 4 millioner internt fordrevne har så langt vendt hjem, de fleste spontant og uten humanitær støtte. Spontan tilbakevending av angolanske flyktninger fra naboland kom også i gang. Totalt har

Familie ved matstedet i Mavinga i Cuando Cubango-provinsen. Foto: Flyktningerådet

Flyktningerådet gitt hjelp til ca. 160 000 mennesker.

Flyktningerådet hadde følgende mål for arbeidet i Angola i 2002:

- Å beskytte og bedre levekårene for dem som vender tilbake og internt fordrevne
- Å styrke grunnutdanningen for barn og unge i konfliktområder
- Å fremme flyktnings og internt fordrevnes rettigheter

Virkemidler:

Humanitær hjelp til flyktninger og internt fordrevne i det nordlige Angola

Flyktningerådet har i 2002 drevet registrering, distribuert mat og nødhjelpspakker, jordbruksredskaper, frø og såkorn til familier som har vendt tilbake, rehabilitert ødelagte boliger, samt sørget for vannforsyning og tilrettelagt et område som vil tjene som mottaksleir for flyktninger som vender tilbake fra Den demokratiske republikken Kongo om det skulle bli nødvendig. Skoler og latriner har også blitt rehabilitert. Flyktningerådet arrangerte i samarbeid med FNs menneskerettighetskomisjon et seminar om menneskerettigheter og internasjonal humanitær rett for politi og militære.

Støtte til internt fordrevne i provinsene Huila, Namibe og Cuando Cubango

Flyktningerådet har siden 1999 drevet nødhjelpsarbeid for internt fordrevne i Huila-provinsen, som har flere hundre tusen internt fordrevne. Seinere har virksomhetsområdet blitt utvidet til også å omfatte provinsene Namibe og Cuando Cubango.

Etter fredsavtalen ble kommunen Mavinga i Cuando Cubango-provinsen gjort tilgjengelig for humanitære organisasjoner, og Flyktningerådet tok her ansvaret for to store leirer for familiene til demobiliserte UNITA-soldater, samt andre internt fordrevne i området. Totalt fikk 110 000 personer i dette området hjelp fra Flyktningerådet.

Hovedinnsatsen ble konsentrert om distribusjon av mat og nødhjelpsutstyr, utvikling av jordbruk for å oppnå større grad av selvberging, nybygging av boliger, helsestasjoner, skoler, brønner og latriner, opplæring i forebyggende helsetiltak, miljø og ernæring samt skogplanting som tiltak mot avskoging i leirområdene.

I samarbeid med Huila ungdomsklubb og Radio 2000 er det gjennom faste radioprogrammer blitt informert om Flyktningerådets arbeid i regionen, inkludert opplysninger om internt fordrevnes rettig-

heter og forebyggende helsetiltak med informasjon om hiv/aids.

Et stort problem i det humanitære arbeidet i Angola er det store antall miner som ennå finnes i landet. Spesielt er arbeidet i Mavinga (Cuando Cubango-provinsen) og Chicomba (Huila-provinsen) vanskelig og risikofyllt grunnet stor minefare.

Læreropplæring og undervisning av barn og unge etter TEP-modellen

På grunn av krigen faller 60% av alle barn i Angola utenfor den offentlige skolen. I løpet av 2002 fikk 19910 barn ett års undervisning i lesing, skrijving og matematikk gjennom Flyktningerådets TEP-prosjekt (Teachers' Emergency Package). Disse barna vil nå bli integrert i det nasjonale skolesystemet. Aldersgruppen 12–16 år ble prioritert, fordi disse vanskelig kommer inn i skolesystemet på annen måte. 290 nye TEP-lærere ble opplært i løpet av året.

TEP-prosjektet drives i samarbeid med det angolanske utdanningsdepartementet, UNICEF (FNs barnefond) og andre frivillige organisasjoner. Prosjektet er fleksibelt, og læreropplæringen flyttes fra område til område i landet. Ved utgangen av år 2002 var det TEP-skoler i ni av landets 18 provinser. Integrert i prosjektet er også informasjon om barns rettigheter og hiv/aids.

Talsmannsarbeid

Flyktningerådet har i løpet av året ved flere anledninger tatt opp mangelen på beskyttelse for internt fordrevne og flyktninger med provinsmyndigheter, inkludert guvernør, politi og militære. Vi har hatt spesielt fokus på retten til frivillig tilbakevending.

Flyktningerådet var spesielt aktive for å bidra til at flyktninger som vender tilbake fra Den demokratiske republikken Kongo ikke skal måtte betale eller gi fra seg eiendeler ved grensen. Flyktningerådet bidro også til at myndighetene fikk forgang i prosessen med å utstede nødvendige papirer til dem som vendte tilbake, spesielt i M'Banza Congo. Flyktningerådet samarbeider i slike saker med lokale myndigheter, UNHCR, OCHA og andre NGOer.

Burundi

Et vanskelig overgangsår for Burundi; regjeringen lyktes ikke i å forhandle fram en fredsavtale med aktive opprørsgrupper, samtidig som man bare delvis fikk gjennomført planlagte politiske reformer og reformer av domstolene. Stor optimisme på begynnelsen av året førte til en markert økning i tallet på

dem som vendte tilbake: 52 853 for hele året, de fleste før august. Spenninger rundt en våpenhvileavtale på slutten av året førte til fortsatte kamp-handlinger mellom hæren og opprørsgrupper, med sivilbefolkningen ofte fanget mellom dem.

Det overordnede målet for Flyktingerådet i Burundi er å legge forholdene til rette for at flyktinger og fordrevne skal kunne vende tilbake, ved å bidra med fysisk og sosial beskyttelse.

Flyktingerådet hadde følgende mål for arbeidet i Burundi i 2002:

- Å bedre levekårene for internt fordrevne og dem som vender tilbake og bistå i tilbakevending fra Tanzania
- Å styrke grunnutdanning for barn som ikke går på skole og kvalifisere dem for det offentlige skolesystemet
- Å bidra til økt kunnskap om retningslinjer for internt fordrevne/ menneskerettigheter og å støtte freds- og forsoningsprosessene
- Å støtte kampen mot hiv/aids i Burundi

Virkemidler:

Husly

Det ble bygd 1235 énfamiliehus for internt fordrevne og flyktinger som har vendt tilbake, noe som bidro til at 5681 enkeltpersoner fikk hjelp. Hver familie mottok en startpakke pr. husstand, som bl.a. inneholdt moskionett og hageredskaper. Det har blitt bygd to helsesenter, ni grunnskoler og fire lærerboliger. Mer enn 58 000 personer har fått hjelp ved at det har blitt bygd et vannforsyningssystem, de har nå drikkevann i nærheten. I tillegg har det blitt utført flere rehabiliteringstiltak for å bistå skoler, helsesenter og veldedige institusjoner, samt omfattende distribusjon av annen nødhjelp enn mat.

Støtte til spesielle sårbare grupper

I 2002 fikk en lokal NGO – SHVS Gashoho – hjelp til å bygge en snekkerskole for barn som har blitt foreldreløse som følge av aids. Målsettingen var å gi ungdom en praktisk utdanning og også undervise dem i forebygging i forhold til aids. Innen seks måneder skal skolen bli økonomisk selvdrivende og skaffe en regelmessig inntekt til organisasjonen for å hjelpe hiv-positive og aidssyke. I tillegg har det blitt lagt vekt på forebyggende tiltak som informasjonskampanjer, seminar og skuespill for å åpne opp for en dialog og gjøre befolkningen mer bevisst i forhold til hiv-trusselen. Flyktingerådet i Kirundo har i løpet av året satt batwaene (minoritetsgruppe) i gang med å lage ovner av keramisk materiale for slik å øke deres inntektskilder. Disse ovnene sup-

plerer returpakkene til dem av mottakerne som bor i områder hvor det er lite brensel. Disse ovnene forbrenner mindre ved enn vanlige bål og er således miljøvennlige. Mangel på ved er et problem i de fleste deler av landet. Det har blitt gjennomført flere andre mindre tiltak i våre programområder for at folk skal få inntekter og bli selv-forsørgende.

Beskyttelse av internt fordrevne

I nært samarbeid med OCHA og lokale menneskerettighetsorganisasjoner har Flyktingerådet gjennomført seminar i hele landet for å øke bevisstheten om rettighetene til internt fordrevne og bidra til bedre vern om disse rettighetene. Disse seminarene har bidratt til å utdanne lokale forkjempere for internt fordrevne. Flyktingerådet representerer internasjonale NGOer i saker som gjelder internt fordrevne i forhold til myndigheter og FN og er medlem av den permanente oppfølgingsgruppen for beskyttelse av internt fordrevne, som er ledet av myndighetene.

Skoleradio

Etter at skoleradioen ble overført til burundiske myndigheter i 2001 gjenstår det for oss å bidra med teknisk og faglig støtte samt noe økonomisk hjelp. Radioen er på lufta regelmessig tre timer pr. dag med program som har fokus på fred og forsoning, hiv/aids, i tillegg til vanlige grunnskolefag. Det har blitt gitt støtte som planlagt, inkludert et én månedens oppfølgingsbesøk av den norske rådgiveren. Det som gjenstår nå er å evaluere dette prosjektet.

Utdanning

Flyktingerådets utdanningsprogram omfattet i løpet av året totalt 8499 barn. 3768 fullførte skoleåret, mens resten fortsetter i 2003 (sistnevnte gruppe begynte midt i skoleåret 2002). Flyktingerådet startet utdanningsprogram i en tredje provins, Makamba, med ti skoler og 22 lærere. På slutten av året var det i drift totalt 72 skoler med 148 lærere, hvorav 46 var kvinner. Det var en nesten nøyaktig balanse i kjønnsfordelingen blant elevene i TEP-skolene da de ble innmeldt (skoleåret 2001-2002), med 685 jenter og 725 gutter. Det ble gjennomført en ekstern evaluering mot slutten av 2002, og den vil gi oss noe innsikt i de mindre målbare sidene ved vårt program: barns trivsel i klasserommet, kvaliteten på undervisningen, lærernes støtte til svakere elever, økt selvtillit og kompetanse hos elever og lærere. Denne evalueringen har økt vår bevissthet omkring behovet for at innsamling av statistikker skjer på en etterrettelig måte, og den har hjulpet oss til å utvikle bedre verktøy og praksis for innsamling av informasjon.

Den demokratiske republikken Kongo

Den demokratiske republikken Kongo har lidd under borgerkrig siden president Mobutu ble styrtet i 1996. I tillegg har korrupsjon og vanstyre gjort millioner av kongolesere fattige, og med mer enn to millioner internt fordrevne er DR Kongo et av de land i verden som forårsaker flest internt fordrevne.

I 2002 skjedde det små men viktige steg i retning av en bedre politisk og humanitær situasjon i landet. I februar 2002 startet den inter-kongolesiske dialogen som man lenge hadde ventet på. Dialogen klarte ikke å skape fred i landet i løpet av året. Alle partene i konflikten ga imidlertid uttrykk for at deres endelige mål er å samle landet under en bred koalisjonsregjering, og framtida ser lysere ut enn noen gang.

Flyktningerådet hadde følgende mål for arbeidet i DR Kongo i 2002:

- Å styrke grunnskoleutdanningen og gjøre grunntdanning lettere tilgjengelig for barn som ikke har hatt mulighet for å gå på skole pga. krig og flukt
- Å gi beskyttelse og bedre levekårene for internt fordrevne, flyktninger og de mest sårbare gruppene

Hele Flyktningerådets innsats i 2002 ble igangsatt i Goma by og Masisi-området (Nord-Kivu-provinsen), og i byene Kalemie og Moba (Katanga-provinsen).

Virkemidler:

Rekruttering og opplæring av lærere

Totalt 120 personer fikk opplæring som lærere innen utdanning i krisesituasjoner, 55 kvinner og 65 menn. De var alle tidligere arbeidsledige, og flertallet hadde en formell utdanning og/eller erfaring som lærer.

Bygging/rehabilitering av klasserom

Det ble bygd/rehabiliterert totalt 185 klasserom i 2002. Målsettingen (107) på begynnelsen av året ble overskredet, noe som skyldtes utbruddet i vulkanen Nyiaragongo i Goma og det at om lag 10 000 kongolesiske flyktninger som hadde blitt tvunget til å forlate leirer i Rwanda, plutselig kom tilbake. Begge

hendelsene gjorde det nødvendig å bygge kriseklasserom, 42 i Goma og 36 til dem som vendte tilbake fra Rwanda.

Rekruttering og opplæring av skolebarn

5650 barn fikk grunntdanning gjennom Flyktningerådets program for utdanning i krisesituasjoner, noe som utgjør 2050 flere enn beregnet for 2002. Det at om lag 10 000 kongolesiske flyktninger som hadde blitt tvunget til å forlate leirer i Rwanda, plutselig kom tilbake forklarer denne uventede økningen i antall skolebarn. Tallet på barn som ble innmeldt i Flyktningerådets ordinære program for utdanning i krisesituasjoner var 3602, og antall skolebarn blant dem som vendte tilbake fra Rwanda, var 2048. Av de 3602 barna som fulgte Flyktningerådets ordinære utdanning i krisesituasjoner, ble 801 integrert i det kongolesiske utdanningssystemet i løpet av året. Fordelingen mellom gutter og jenter var om lag 60/40.

Partnerskapsavtaler inngått med lokale myndigheter og foreldreforeninger

Det ble brukt mye tid og energi på å opprette partnerskap med lokale myndigheter og foreldreforeninger for å støtte opp under programmet for utdanning i krisesituasjoner. I og med at Flyktningerådet er inne bare en kort tid, er det helt nødvendig at lokale strukturer er på plass for å sikre at programmet fortsetter når Flyktningerådet faser ut.

Utdeling av mat og annen nødhjelp i krisesituasjoner

17. januar hadde vulkanen Nyiaragongo et voldsomt utbrudd og begravde omtrent 50% av Goma by i brennende lava. Tusener av

Vulkanutbruddet i Goma og tvungen tilbakevending av kongolesiske flyktninger fra leirer i Rwanda førte til en uventet økning i antall skolebarn i DR Kongo. Lærere fra forskjellige etniske grupper samlet seg om utfordringene.

Foto: Eirik Christophersen, Flyktningerådet

mennesker mistet alt de eide og ble helt avhengige av det internasjonale hjelpeapparatet for å overleve. Flyktningerådet bisto de mest sårbare ved å dele ut nødvendig nødhjelp som vannfilter, tepper, kopper og kar, og bygde også 42 krise-klasserom for å bidra til at barnas liv fikk en stabilitet så raskt som mulig.

Det norske Utenriksdepartementet var også i 2002 den viktigste donoren hva angår midler til Kongo-programmet. UD bevilget totalt NOK 12 500 000.

En annen viktig donor i nødhjelpsfasen etter vulkanutbruddet var ECHO, som bidro med Euro 375 000 for å hjelpe ofrene for utbruddet. Mot slutten av året bevilget svenske SIDA SEK 3 000 000 til programmet utdanning i krisesituasjoner.

Uganda

Situasjonen i det nordlige Uganda var lovende tidlig på året da noen internt fordrevne vendte hjem, men situasjonen forverret seg raskt etter at Ugandas regjeringshær UPDF fikk tillatelse av myndighetene i Sudan til å gå inn i Sør-Sudan for å bekjempe Lord's Resistance Army (LRA). Denne operasjonen lyktes ikke, og fra juni av gikk opprørere fra LRA inn i det nordlige Uganda og angrep både hæren og sivilbefolkningen. Drap, bortføringer, bakholdsangrep og plyndring av eiendom ble igjen en del av folks hverdagsliv. Et resultat av innmarsjen var at flere mennesker ble tvunget på flukt. Tallet på internt fordrevne økte fra 500 000 til mer enn 800 000 i distriktene Gulu, Pader, Lira og Avac.

Flyktningerådet hadde følgende mål for arbeidet i Uganda i 2002:

- Å bedre levekårene for internt fordrevne
- Å legge forholdene til rette for at internt fordrevne kan vende tilbake
- Å styrke grunnutdanningen for barn og ungdom i konfliktrammede områder
- Å bidra til at internt fordrevne enkeltpersoner og grupper får et best mulig grunnlag for å ta en velfundert beslutning om de skal dra tilbake eller ikke
- Å overvåke tilbakevending og eventuelle konflikter eller problemer som bør tas opp i National Policy on Internal Displacement
- Å påpeke spesielle juridiske spørsmål som kan hindre tilbakevending og varig reintegrering, og å søke eller foreslå endringer
- Å fremme internt fordrevnes rettigheter ved informasjon, rådgivning og juridisk assistanse

Virkemidler:

Matutdeling til internt fordrevne som fortsatte å bo i de beskyttede landsbyene

Siden 1997 har Flyktningerådet, i samarbeid med World Food Programme (WFP) delt ut mat til rundt 450 000 internt fordrevne hvert år. Etter at opprørerne på nytt tok seg inn i Uganda i juni 2002, utgjorde mottakerne til sammen nesten en halv million i Gulu, Kitgum og Pader. Programmet nådde ikke fram til 241 000 nye internt fordrevne i Pader.

Grunnutdanningsprosjekt

Utdanningsprosjektet som startet i november 1999, fortsatte som planlagt. Med hensyn til bygningsdelen ble de ti skolene som gjensto bygd, og noen klasserom ble pusset opp. I løpet av treårsperioden ble det bygd 251 klasserom i 50 forskjellige skoler, i tillegg til 610 midlertidige klasserom på mer enn 100 tomter. Prosjektet fortsatte både med opplæring av lærere i emner som er rettet inn mot barn i konfliktområder, og opplæring av opplæringspersonell (2243 lærere og 41 opplæringspersonell). Prosjektet bidro også med andre tiltak, som opplæring i 'agroforestry' (blanding av jord- og skogbruk), miljø, musikk og dans. Opplæringspersonell og lærere har fått opplæring gjennom «Basic Reading and Writing».

Informasjon, rådgivning og juridisk assistanse ang. tilbakevending (ICLA)

Prosjektet startet 1. august 2002. For å nå målene ble det undertegnet avtaler om å gjennomføre prosjektet med to samarbeidspartnere, Human Rights Focus (HURIFO) og Legal Aid Project of the Uganda Bar Association (LAP). De to organisasjonene ansatte personell som skulle jobbe full tid i ICLA-prosjektet.

Flyktningerådets plan for 2002 om å støtte tilbakevending av internt fordrevne til Gulu og de andre distriktene i nord ble gjennomført i et begrenset omfang. Det ble holdt seminarer for nøkkelpersonell fra leirene. Sikkerhetssituasjonen gjorde det umulig å vende tilbake. Men det var viktig å kunne tilby de internt fordrevne informasjon og rådgivning angående tilbakevending. Derfor var prosjektansatte i direkte kontakt med grupper av internt fordrevne og enkeltpersoner, diskuterte muligheter og bidro med råd og hjelp i saker med tilknytning til tilbakevending. De internt fordrevne fikk siden den informasjonen de hadde etterspurt, og som vil gjøre det mulig for dem å ta en velfundert beslutning om de skal benytte seg av sin rett til å vende tilbake. Juridiske spørsmål må inn for det ugandiske rettsvesenet, og om nødvendig må det tas i bruk internasjonale mekanismer i tilfelle klager.

Sierra Leone

Borgerkrigen i Sierra Leone har blitt erklært for avsluttet, FNs og de nasjonale sikkerhetsstyrkene har fått forleng- et mandat, myndighetene har fått mer omfattende kontroll, og det har blitt avholdt fredelige valg i 2002 – alt dette har bidratt til økt stabilitet i landet og gitt større rom for humanitær innsats, spesielt for å hjelpe titalls tusener av internt fordrevne og flyktninger til å vende hjem og begynne å bygge opp sine liv igjen. Et resultat var at mer enn 124 000 internt fordrevne og 100 000 personer som vendte tilbake ble gjenbosatt i sine hjemtrakter. Den stabile situasjonen langs grensen mellom det vestlige Sierra Leone og Guinea gjorde det mulig for de to landene å komme fram til en avtale om å bistå til tilbakeven- ding.

Det kom 37 000 liberiske flyktninger, inklusive 323 barn som hadde blitt skilt fra familiene sine, til Sierra Leone i 2002, og antall liberiske flyktninger som har fått hjelp blir dermed 37 000 i leirer, 16 700 i grenseområder, til sammen 53 700. Det ble satt i gang arbeid for å for- flytte flyktninger fra grenseområder til leirer, men overbefolkede leirer utgjør et alvorlig problem.

Av de 6845 barna som har blitt demo- bilisert siden 1999, har 92% blitt gjen- forent med sine familier eller omplas- sert til fosterhjem. FN og dets samarbeidspartnere bisto 115 av de til- bakevendte barna som tidligere hadde blitt skilt fra sine familier. Child Protec- tion Network har nå gått over fra å jobbe med omsorgsarbeid i senter til å jobbe med reintegreringsarbeid i samfunnet.

Flyktningerådet hadde følgende mål for arbeidet i Sierra Leone i 2002:

- Å bedre levekårene for internt fordrevne og folk som vender tilbake
- Å bedre tilgangen til grunnutdanning
- Å støtte reintegreringen av krigs- skadde som bor i leirer og eks- militære i deres lokalsamfunn
- Å fremme rettighetene til dem som vender tilbake og internt fordrevne
- Å støtte freds- og forsoningsprosessen

Fjerdeklasse med mer enn 100 elever og én lærer i Koidu. Dette er ikke uvanlig i Sierra Leone. Undervisningen drives i ruinene av skolebygning- en som ble totalt ødelagt av krigshandlinger.
Foto: Roald Høvring, Flyktningerådet

Virkemidler:

Reintegrering

Flyktningerådet bygde 239 hus for familier med medlemmer med amputasjoner eller som var krigs- skadde, fra Murray Town og Grafton-leirene i Free- town. 156 personer med amputasjoner og 83 med

krigsskader og deres familier fikk hjelp i form av støtte til gjenbosetting, bl.a. permanent husly og opplæring i inntektsgivende virksomhet. Personer med amputasjoner fikk, pga. sin uførhet, matrasjoner for seks måneder i tilknytning til gjenbosetting. Som del av vårt økende talsmannsarbeid bistod Flyktningerådet med å forenkle og oversette FNs retningslinjer for internt fordrevne til seks lokale språk, i tillegg til å starte informasjonsvirksomhet om retningslinjene.

Utdanning

18 skoler ble rehabilitert og/eller gjenoppbygd i områder med tilbakevending slik som Kambia (7), Kailahun (3), Kono (7) og Port Loko (1) – dette omfattet også møbler og vann- og sanitæranlegg. I tillegg ble 11 skoler som ble påbegynt i 2001, fullført (seks i Kambia-distriktet, en i Kailahun-distriktet, fire i Port Loko-distriktet). Flyktningerådet bygde også 72 midlertidige lokaler, utstyrt med det mest nødvendige av undervisningsmaterieell og møbler, i områder med tilbakevending.

Vi gjennomførte opplæring av 150 lærere i Rapid Response Education Program (RREP) og bidro med støtte, lærerhjelp og materieell. 10 116 barn fullførte RREP-undervisningen og ble overført til det offentlige skolesystemet. Noen av barna fikk også klær og skolematerieell.

Flyktningerådet hjalp også til med opplæring av 325 lærere til Complementary Rapid Education Primary School (CREPS) og bidro med støtte og undervisningsmaterieell til de aller fleste av dem. I tillegg bidro Flyktningerådet med å skaffe støtte til 191 lærere som ikke var kvalifiserte til CREPS slik at de fikk anledning til å delta i det offentlige Distance Education Program, noe som vil gi dem offentlig godkjenning som lærere.

Leirdrift

Flyktningerådet drev to leirer i 2002: den midlertidige leiren Jembe for flyktninger fra Sierra Leone og Port Loko-leiren for internt fordrevne. Port Loko-leiren (om lag 24 000 beboere) ble utfaset etter at beboerne var blitt gjenbosatt i de områdene de opprinnelig kom fra.

4697 flyktninger fra Sierra Leone som, i regi av UNHCR, hadde vendt tilbake fra den midlertidige leiren Jembe i Bo-distriktet, ble også gjenbosatt, hovedsakelig i Kono- og Kailahun-distriktene. Leiren ble deretter endret og utvidet og ble Jembe flyktningleir for nesten 7000 liberiske flyktninger.

ASIA

Kaukasus

Situasjonen i Transkaukasus er fortsatt labil, til tross for våpenhvile siden 1993–1994. Det er lite som tyder på en umiddelbar politisk løsning av de sentrale konfliktene. Framtidig status for utbryterrepublikkene Abkhasia og Sør-Ossetia i Georgia er fortsatt uavklart. Det samme gjelder utbryterrepublikken Nagorno-Karabakhs status, hvor forhandlingene mellom Armenia og Aserbajdsjan så langt ikke har gitt konkrete resultater.

De uløste konfliktene virker fortsatt som en kraftig bremse på normal økonomisk vekst og utvikling i de tre landene. Utbredt fattigdom og stor arbeidsløshet virker forsterkende på de sosiale spenningene. Nær 1,5 millioner mennesker er fortsatt fordrevne som følge av konfliktene. Et stort antall av dem bor fortsatt i midlertidige, kollektive senter og i leirer.

Armenia

Det store flertallet av Armenias 230 000 flyktninger er etniske armenere som før konflikten var bosatt i Aserbajdsjan. De har nærmest ingen mulighet til å vende tilbake så lenge ingen fredsavtale er på plass. Myndighetene ønsker flyktningene integrert i det armenske samfunnet, og har tilbudt dem armensk statsborgerskap. I tråd med dette har Flyktningerådet søkt å finne varige løsninger for flyktningene ved å bygge permanente boliger med jord, vannforsyning og strøm. Dette foregikk i samarbeid med UNHCR og Armenias departement for migrasjon og flyktninger.

Flyktningerådet hadde følgende mål for arbeidet i Armenia i 2002:

- Å bidra til integrasjon av flyktninger fra Aserbajdsjan i det armenske samfunnet
- Å bidra til beskyttelse og bevisstgjøring om flyktningenes rettigheter i det armenske samfunnet
- Å bidra til innføring av menneskerettigheter som fag i grunnskolen

Virkemidler:

- Intensivt samarbeid med FN-organer ang. konkrete spørsmål i tilknytning til flyktninger og internt fordrevne, som:

- adgang til privatisering av eiendom der de bor
- å hindre utkastelse fra kollektivsenter
- å tilrettelegge for at flyktninger kan delta uhindret i lokale valg
- å inkludere flyktninger som egen kategori i forbindelse med ernæringsundersøkelser
- å påvirke donorer til å prioritere flyktninger som en av flere særlig utsatte samfunnsgrupper
- Bygging av permanente boliger med tilgang til vann, strøm og jord
- Oppgradering av vannsystemet i et kollektivsenter
- Opplæring i menneskerettighetsundervisning for lærere og administrativt personell

Integreringsstøtte

Flyktningerådet bygde 110 nye hus i samarbeid med UNHCR og lokale myndigheter. I valg av landsbyer ble det lagt vekt på de stedene der lokale myndigheter bidro med tomt, strøm, drikkevann og vann til irrigasjon slik at flyktningene skulle bli i stand til å greie seg selv i en ellers vanskelig økonomisk situasjon.

I et kollektivsenter der beboerne har kunnet privatisere sine rom, ble vann- og kloakkanlegget rehabilitert. Dette bidro til å normalisere livet for beboerne etter privatiseringen.

Undervisning i menneskerettigheter

Flyktningerådet samarbeidet i 2002 med en lokal menneskerettighetsorganisasjon om kompetansebygging overfor lærere på menneskerettigheter. Dette skjedde ved at det ble utarbeidet en lærebok i menneskerettigheter rettet mot barn, i samarbeid med det armenske utdanningsdepartementet. I forbindelse med arbeidet med boken ble det arrangert seminarer for til sammen 800 lærere. 15 000 eksemplarer av boken ble utdelt til skolebarn.

Aserbajdsjan

Etter krigen om enklaven Nagorno Karabakhs status okkuperer Armenia fortsatt ca. 20% av Aserbajdsjans territorium. Fredsforhandlingene har vært preget av stillstand siden våpenhvilen fra 1994. Landets største flyktningproblem er de 575 000 internt fordrevne fra Nagorno Karabakh og distriktene rundt, som i 2002 heller ikke har kunnet vende tilbake. Behovet for internasjonal humanitær hjelp var fortsatt stort. Den fastlåste politiske situasjonen har ført til at regjeringen iverksatte byggeprosjekter med sikte på større grad av lokal integrering av de internt fordrevne, spesielt på landsbygda.

Flyktningerådet hadde følgende mål for arbeidet i Aserbajdsjan i 2002:

- Å bedre levekårene for internt fordrevne
- Å skape arbeidsplasser og inntektsmuligheter for internt fordrevne
- Å øke kunnskapen om menneskerettighetene

Virkemidler:

Rehabilitering og samfunnsarbeid

Flyktningerådet fortsatte arbeidet med å rehabilitere kollektive boliger for internt fordrevne i Sumgait og Baku. Bygningene, i hovedsak gamle hybelhus, var preget av sterkt forfall og derfor uegnet som boliger. I løpet av året ble 15 større bygninger i Baku og Sumgait grundig rehabilitert. I tillegg ble det utført mindre rehabiliteringsarbeid i 14 andre kollektive boliger. Totalt fikk mer enn 6000 internt fordrevne et betraktelig bedre boligtilbud i 2002. Beboerne ble også, gjennom aktivt samfunnsarbeid, engasjert til selv å ta ansvar for det daglige vedlikehold av bygningene, samt det sosiale miljøet i og rundt bygningene. Som en del av dette prosjektet bidro også Flyktningerådet til utgivelsen av den første «Community Development Manual» i Aserbajdsjan. Prosjektene ble finansiert av UNHCR og Utenriksdepartementet.

Landsbyutvikling i Beylagan-regionen

Landsbyutviklingsprosjektet i Beylagan, sørvest i landet, fortsatte i 2002. I 12 flyktningbosettinger fikk innbyggerne hjelp til å danne/utvikle landsbykomiteer som fokuserte på behovet for bistand. Hovedprinsippet for arbeidet var hjelp til selvhjelp, og befolkningen måtte forplikte seg til selv å bidra vesentlig til hvert tiltak de foreslo. Det ble bygd fire skoler, installert fem transformatorer og gravd fire brønner. Tiltak for kvinner, barn og ungdom utgjorde en vesentlig del av arbeidet. Mer enn 3000 mennesker, både internt fordrevne og lokalbefolkning, tok direkte eller indirekte del i prosjektarbeidet.

Nybygging av hus

I Beylagan-området har 48 familier kunnet flytte ut av sine leirhytter og inn i nybygde hus. En skole ble også bygd, og til hvert hus følger med land som kan dyrkes. Vann- og strømforsyning var også en del av Flyktningerådets innsats i det nye boligområdet. Prosjektet ble finansiert av Utenriksdepartementet og Statoil.

Rullerende låneprogram

Arbeidsledigheten blant internt fordrevne og flyktninger er fremdeles meget høy. Flyktningerådets låneprogram har som mål å bedre inntektsmulig-

hetene for denne gruppen. Prosjektet omfatter våre prosjektområder i Beylagan-regionen og i hovedstaden Baku, og i 2002 åpnet Flyktningerådet også en filial i det nordlige Aserbajdsjan, nærmere bestemt Quba-området. Tallet på lånekunder i 2002 var mer enn 2500. Hvert lån er på mellom 200 og 2000 dollar.

Opplæring i menneskerettigheter og demokrati

Siden oppstarten av programmet for menneskerettighetsopplæring i 1998 har mer enn 1000 lærere og opplæringspersonell fått opplæring om menneskerettighetene og interaktive undervisningsmetoder. Mer enn 30 000 elever i grunnskolen har fått undervisning i menneskerettigheter. I 2002 ble ytterligere 5000 eksemplarer av læreboka «Dette er meg» trykket og distribuert. Fire regionale opplæringscenter i tilknytning til distriktskoler ble også startet i 2002. I tillegg til Utenriksdepartementet finansierer Statoil dette prosjektet.

Georgia

De aller fleste av de om lag 270 000 internt fordrevne i Georgia kommer opprinnelig fra Abkhasia. 10 000 av dem kommer fra Sør-Ossetia. Konflikten mellom Georgia og de to utbrytterrepublikkene er fortsatt uløst, og det skjedde ingen ny utvikling i 2002. Rundt 4000 tsjetsjenske flyktninger bor i Georgia, de fleste av dem i Pankisi Gorge i Øst-Georgia. Behovet for internasjonal hjelp er fortsatt stor.

Flyktningerådet hadde følgende mål for arbeidet i Georgia i 2002:

- Å bedre levekårene for internt fordrevne og flyktninger
- Å øke kompetansen til lærere blant internt fordrevne og flyktninger
- Å gi internt fordrevne bedre mulighet for å sikre og hevde sine rettigheter
- Å øke kunnskapen om menneskerettigheter
- Å bidra til muligheter for arbeid og inntektsgivende virksomhet for internt fordrevne

Virkemidler:

Husly og samfunnsdeltakelse

24 kollektivsenter ble rehabilitert, for totalt 5002 internt fordrevne. Det ble bygd 14 nye hus, som et første steg mot en mer varig løsning.

Det ble satt i gang mange tiltak i de rehabiliterte sentrene, bl.a. barnehage, musikkaktiviteter, ballspill, frisørvirksomhet, dataundervisning osv. Bebo-

erne har nå tatt over ansvaret for virksomheten etter å ha fått hjelp fra Flyktningerådet i begynnelsen.

Opplæring av lærere

28 lærere fikk opplæring i å drive opplæringsvirksomhet (training of trainers) av skandinaviske og georgiske spesialister i interaktiv undervisning, undervisningspsykologi, kunnskap om og forebygging av hiv/aids, kjønnsrelaterte spørsmål og drama i undervisning. Neste steg var at disse teamene med opplæringspersonell hadde to dagers opplæring i ovenfornevnte temaer for lærere i forskjellige regioner i Georgia, inklusive Abkhasia. Til sammen fikk 750 lærere opplæring i løpet av 50 samlinger.

Lærebøker i menneskerettigheter

Flyktningerådet, i samarbeid med det georgiske undervisningsdepartementet, Soros Foundation Georgia og svenske SIDA, fullførte arbeidet med å skrive og gi ut en pakke med lærebøker i menneskerettigheter for 8. klasse, som besto av en bok for elever, en lærerveiledning og en brosjyre for foreldre. Bøkene ble gitt ut på georgisk og russisk.

Utvikling av flyktningssenter

Virksomheten ved sentret for tsjetsjenske flyktninger i Pankisi Gorge ble videreført og utvidet. Innretninger og program omfatter et bibliotek, et tv-rom, et treningsrom, en kafé og kurs i engelsk, data og kunsthåndverk. Det er også et tilbud om retts hjelp til flyktninger ved sentret. Sentret er åpent både for flyktninger og lokalbefolkningen. Størstedelen av midlene til drift kom fra UNHCR, men sentret mottok også støtte fra den norske ambassaden i Baku.

Informasjon, rådgivning og juridisk assistanse

Prosjektet informasjon, rådgivning og juridisk assistanse, som startet i september 2002, har blitt drevet av ni jurister i tre georgiske frivillige organisasjoner. De har drevet rådgivningsvirksomhet på kontor i tre byer i Georgia, i tillegg til i mobile team som har oppsøkt kollektivsenter i regionene. Internt fordrevne har fått om lag 900 konsultasjoner angående temaer som eiendomsrettigheter, pensjonsrettigheter og stemmerett. Informasjon om internt fordrevnes juridiske rettigheter har blitt spredt ved aktiv bruk av media i form av radiosendinger og produksjon av aviser.

Inntektsgivende tiltak

Ett av de tre rullerende låneprogrammene i Sør-Ossetia ble stanset hovedsakelig på grunn av vansker med de lokale myndighetene. Arbeidet med å overføre de to andre til lokale NGOer fortsatte.

Afghanistan

Til tross for dårligere økonomi, tørke på fjerde året og en uvis sikkerhetssituasjon i mange regioner i Afghanistan vendte mer enn 1,8 millioner afghanere tilbake til sitt hjemland i 2002. Mange har ikke kunnet flytte inn i sine opprinnelige hjem og har blitt en del av det økende antall internt fordrevne i Afghanistan. De som vendte tilbake, dro hovedsakelig til Kabul og andre større byer i Afghanistan for å finne jobb, sikkerhet og et sted å bo.

Til tross for at Taliban-regimet ble drevet ut av Afghanistan mot slutten av 2001, at det deretter ble valgt en anerkjent interimregjering og at det internasjonale samfunnet har bidratt med humanitær hjelp, er det fortsatt over fire millioner afghanere som har blitt fordrevet eller som lever i eksil, de fleste av sistnevnte gruppe i nabolandene Pakistan og Iran.

Pakistan

Mer enn 1,5 millioner afghanere vendte tilbake fra Pakistan i 2002, den største forflytningen av flyktninger siden den spontane, frivillige tilbakevendingen i 1993. Likevel mener FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og myndighetene i Pakistan at det fortsatt er mer enn 2,5 millioner afghanske flyktninger i Pakistan, som bor både i byer og i flyktningleirer. Da det blir vanskeligere å skaffe seg jobb og et sted å bo, samtidig som hjelpen fra det internasjonale samfunnet til flyktninger minker, er situasjonen for disse flyktningene fortsatt svært vanskelig, og deres behov for beskyttelse og humanitær hjelp er fortsatt til stede.

De fleste av de afghanske flyktningene oppholder seg i North Western Frontier Province (NWFP) i Pakistan. Om lag 60 000 av dem bor i nyetablerte flyktningleirer. Mange av disse leirene ligger i stammeområder langs Pakistans grense med Afghanistan, hvor det ikke er noen større urbane områder hvor flyktninger kan finne arbeid til å bidra til underhold av familien. Beboerne har vansker med å få tillatelse til å forlate leirene.

Trass i den lave lønnen er vi glade over å kunne jobbe som lærere igjen uten risiko for represalier, sier Magul og Ulya på vei ut av Hariwa ungdomsskole i Herat etter endt arbeidsdag. Foto: Åshild Eliassen

Flyktningerådet hadde følgende mål for arbeidet i Afghanistan og Pakistan i 2002:

- Å bidra med offentlig grunnutdanning for barn i skolealder i Asgharo flyktningleir i stammeområdene i Pakistan
- Å bidra med informasjon, rådgivning og juridisk assistanse til afghanske flyktninger i Pakistan
- Å være talsmann for rettighetene til flyktninger, folk som vender tilbake og internt fordrevne i Pakistan og Afghanistan

- Å samarbeide med og bistå med hjelp til INCOR-prosjektet ved Flyktingerådets kontor i Oslo
- Å etablere Flyktingerådet i Afghanistan og sette i gang virksomhet
- Å utvikle og styrke det nære samarbeidet mellom UNHCR og Flyktingerådet
- Å utvide Flyktingerådets nettverk til mulige donorer

Virkemidler:

Opprettelse av Flyktingerådets kontor i Kabul

Flyktingerådet har drevet liaison-arbeid i Kabul og vurdert og funnet prosjekter. Dette har blitt gjort for å kunne yte hjelp til internt fordrevne i Afghanistan og dem som vendte tilbake til landet og for å utvikle og styrke Flyktingerådets arbeid og tilstedeværelse i landet. Byggearbeidene på Flyktingerådets kontorlokaler i Kabul ble påbegynt i september 2002. Kontoret er i dag i full drift.

Utdanning

For å støtte arbeidet med raskt å få i gang skole- og fritidstiltak for flyktingbarn i førskolealderen fikk Flyktingerådet åpnet fire skoler for om lag 3000 flyktingbarn i Asgharo flyktingleir i Pakistan. I tillegg ble det gitt psykososial støtte samt innføring i beskyttelse som del av et undervisningsprogram, og det ble satt i gang tiltak for å bøte på de hull som skyldtes avbrutt skolegang, og å gjøre det mulig å få skolegang for flertallet av dem som tidligere ikke hadde fått slik skolegang.

Informasjon, rådgivning og juridisk assistanse

Flyktingerådet åpnet to senter for informasjon, rådgivning og juridisk assistanse i Peshawar i Pakistan. De skal bidra til at enkeltpersoner og grupper av flyktinger får et best mulig grunnlag for å ta en velfundert beslutning om de skal vende tilbake eller ikke, og til å forberede flyktinger som beslutter seg for å vende tilbake, på tilbakevendings- og reintegreringsprosessen. I tillegg kartla man hva som fins av hindringer av juridisk og annen art i forbindelse med tilbakevending til Afghanistan og hva som kan gjøres med det. Det ble utarbeidet en omfattende og systematisert dokumentasjon, på tema og geografi, over forhold som har å gjøre med tilbakevending, og saker som målgruppene er opptatt av. Deretter ble det innledet forhandlinger med UNHCR om å sette i gang et prosjekt på informasjon, rådgivning og juridisk assistanse for dem som vender tilbake og internt fordrevne i Afghanistan. Det ble så søkt om midler til dette prosjektet i Afghanistan.

Den økonomiske støtten til Flyktingerådets virksomhet i Pakistan/Afghanistan kom fra UNHCR, UD, Den internasjonale Røde Kors-komiteen og egne midler, til sammen om lag én million USD.

Indonesia

Til tross for bombeaksjonen på Bali i 2002 skjedde det en markant forbedring av situasjonen i de fleste konfliktrammede områdene i Indonesia. I desember var det fortsatt 735 000 internt fordrevne, hovedsakelig i Aceh og Nord- og Sør-Molukkene. Myn-dighetenes mål om å få en slutt på all intern fordrivelse innen august 2003 kan medføre forhastede løsninger. Det gjør det desto mer nødvendig med tiltak for å sikre at tilbakevending og gjenbosetting skjer i verdighet og på frivillig grunnlag.

I Indonesia arbeider Flyktingerådet som del av CARDI-konsortiet, som ble opprettet i desember 2000. CARDI (Consortium for Assistance to Refugees and Displaced in Indonesia) er en koalisjon som består av Dansk Flyktningehjelp, International Rescue Committee, Stichting Vluchteling og Flyktingerådet. Målsettingen er å forene medlemmenes ressurser og ekspertise for å kunne tilby bedre hjelp til dem av Indonesias befolkning som er på flukt. CARDI arbeider for tiden i provinsene Aceh, Molukkene, Nord-Molukkene og Nord-Sulawesi.

Flyktingerådet hadde følgende mål for arbeidet i Indonesia i 2002:

- Å støtte tilgang til grunnutdanning og tiltak som kan normalisere situasjonen for barn og ungdom som er rammet av konflikter
- Å støtte opp under at tilbakevending/gjenbosetting skjer i verdige og frivillige former ved tilgang til nok informasjon
- Å støtte gjenoppbygging av lokalsamfunnet
- Å bidra til at internt fordrevne igjen får et varig levebrød

Virkemidler:

Informasjonsprosjekter

Internt fordrevne i Nord-Sulawesi manglet informasjon om hva som kunne gjøre deres hjemreise lettere – fra sikkerhets- til hjelpetiltak eller gjenoppbyggings-prosjekter – i tillegg til at de ikke ble tatt med på råd. Dette gjorde at de ikke var i stand til å ta velfunderte beslutninger med hensyn til framtida. Gjennom tiltak som ledsagede besøksreiser, tv-dokumentarer, talkshows på radio, oppslag og pressemeldinger arbeidet CARDI for at de skulle få

En improvisert kiosk i flyktningleiren Karabulak i Ingusjetia er med på å opprettholde en slags infrastruktur og gir en mulighet til å tjene litt penger. Foto: Jan Egil Mosand, Flyktingerådet

bedre informasjon om forhold som kunne bidra til en sikker og varig tilbakevending. 92% sa seg tilfredse med tiltakene, og 72% sa de hadde fått tilstrekkelig informasjon.

Ungdomsprogram

På Molukkene splittet den sekteriske konflikten samfunnet, ødela skoler og gjorde at ungdom følte seg maktesløse, at de ikke hadde noe å foreta seg, med fare for å bli innblandet i bråk eller i konflikten. CARDI pusset opp ni skoler, delte ut skoleutstyr til 3500 barn og bidro med strukturerte tiltak, opplæring i konflikthåndtering, undervisning i freds- og ferdighetsopplæring til 720 unge. Samtidig ga CARDI støtte til at det ble opprettet 12 ungdoms-senter på Ambon, til nettverk av 'peer educators' (ungdom som lærer opp ungdom) og radioprogram for ungdom.

Vann og sanitær

Konfliktene ødela mye av infrastrukturen i landsbyene. Mens internt fordrevne får hjelp til å bygge opp igjen husene sine, blir ofte den livsviktige oppgaven med å skaffe sikker vanntilførsel og gode sanitærforhold forsømt. Det kan føre til alvorlige problemer for folks helse, som igjen kan gå ut over samfunnsproduksjonen. CARDI utbedret vann- og

sanitæranlegg for 38 350 personer på 55 steder.

Støtte innen flere sektorer til lokale partnere

Etter år med konflikter må gjenoppbyggingen av samfunnet skje på mange forskjellige vis. Ut fra lokale prioriteringer støtter CARDI mindre prosjekter som skal bidra til inntekt, gjenoppbygging av infrastrukturen, forsoningsarbeid. 6108 familier på 49 steder fikk hjelp. Prosjektene er rettet mot samfunn med blandet befolkning (muslimer/kristne eller internt fordrevne/lokalbefolkning) eller der tidligere internt fordrevne vender tilbake/gjenbosetter seg. Som i de fleste andre prosjekter arbeider CARDI gjennom lokale organisasjoner for å styrke en varig utvikling og for å fremme et sivilisert samfunn.

Russland (Ingusjetia, Tsjetsjenia, Nord-Ossetia)

Situasjonen i Nord-Kaukasus for de om lag 250 000 internt fordrevne fra Tsjetsjenia er alarmerende. Den væpnede konflikten mellom russiske tropper og tsjetsjenske opprørere som har forårsaket flukten, har ennå ikke funnet noen løsning, og en fredelig løsning er heller ikke i sikte. Undersøkelser viser at

internt fordrevne trenger bedre husly, nødhjelp og lettere tilgang til de områdene de kan vende tilbake til, så vel som objektiv og relevant informasjon om sine rettigheter.

Som svar på denne humanitære krisen og for å lette på lidelsene til internt fordrevne og flyktninger i regionen, anmodet Flyktningerådet i 2001 Dansk Flyktningehjelp om å starte byggevirksomhet i Nord-Ossetia og Tsjetsjenia i 2002 med bevilgninger fra Det norske utenriksdepartementet.

Flyktningerådet hadde følgende mål for arbeidet i Russland i 2002:

- Å bidra til å bedre levekårene for internt fordrevne ved å sette i gang et husbygging-prosjekt
- Å bidra til varige løsninger for de internt fordrevne, både ved tilbakevending til Tsjetsjenia og integrering utenfor området
- Å være talsmann for internt fordrevnes rettigheter

Virkemidler:

Rehabilitering og bygging av hus

I tråd med sine mål fikk Flyktningerådet – gjennom Dansk Flyktningehjelp – rehabilitert private hus som var blitt ødelagt i krigen, og bygd nye hus for internt fordrevne. 100 familier som omfattet 400 enkeltpersoner fra de mest sårbare gruppene, har fått hjelp til å bygge nye, permanente hus. En del av de internt fordrevne i Tsjetsjenia har fått et enkelt husly. Det har skjedd på den måten at familier med hus som har blitt skadd i krigshandlingene, har fått utdelt bygningsmaterialer. For å sikre seg at folk kom til å bo i husene etter rehabiliteringen, ble familier prioritert som allerede bodde i, ved siden av eller nært det ødelagte huset.

Kompetansebygging for ansatte

For å heve kompetansen på kjerneaktiviteten distribusjon, fikk ansatte i Flyktningerådet opplæring i distribusjon.

Talsmannsarbeid

Den informasjonen man fikk inn, ble brukt til å øke talsmannsarbeidet for å beskytte og fremme rettighetene til flyktninger og internt fordrevne.

Sentral-Asia

I tida etter Sovjetunionens fall har det sivile samfunnet og NGOene i Sentral-Asia beveget seg inn på et ukjent område. En ekstremt vanskelig økono-

misk situasjon, vedvarende konflikter og motstand i de forskjellige regjeringene mot reform har hemmet en naturlig utvikling av de nasjonale NGOene i regionen. På forespørsel fra UNHCR har derfor Flyktningerådet bidratt med en fulltids NGO-koordinator for Sentral-Asia som har vært knyttet til UNHCRs kontor i Dushanbe/Tadsjikistan siden slutten av juni 2000. Siden da har prosjektet for koordinering av NGOene hatt en aktiv og viktig funksjon når det gjelder å utvikle og styrke lokale NGOer så vel som å fremme et sivilt samfunn og fredelig, bærekraftig utvikling i de tre sentralasiatiske landene Tadsjikistan, Kirgisistan og Usbekistan.

Flyktningerådet hadde følgende mål for arbeidet i Sentral-Asia i 2002:

- Å drive kompetansebygging i forhold til sentralasiatiske NGOer på flyktning- og krisespørsmål så vel som på bærekraftig utvikling og konfliktløsning, ved å fremme et sivilt samfunn og ved å undervise i teknikker innen fredsbygging og konfliktløsning
- Å bidra til at tiltakene til CISCONF Working Group on Humanitarian Assistance blir gjennomført i Sentral-Asia
- Å gradvis utvikle NGO Training and Support Centre slik at det blir en lokalt styrt, bærekraftig enhet

Virkemidler:

Kompetansebygging i forhold til lokale NGOer

Det viktigste anliggende for prosjektet i 2002 har vært å bidra med rask innsats for å bygge opp de lokale NGOenes kompetanse på å sette inn tiltak i forhold de store forflytningene av mennesker, til å bistå med nødvendig hjelp til flyktningene, de internt fordrevne og deler av befolkningen som har blitt berørt. I tillegg har det vært å bygge opp NGOenes kompetanse på å bøte på virkningene av konflikter i et sivilt samfunn. Det har vært lagt spesiell vekt på NGOer som arbeider med de problemer kvinner og barn opplever.

Gjennom hele 2002 ble det arbeidet for å styrke NGO Training and Support Centre (Senter for opplæring og støtte til NGOer) i Dushanbe (opprettet av Flyktningerådet) som en lokal institusjon som skal være en «støtteorganisasjon» for de andre lokale NGOene. NTSC står nå i første rekke når det gjelder å tilby opplæring, undervisning, rådgivning og andre tjenester til NGOer og flyktninger. Det ble gjennomført omfattende opplæringsprogram hvor hundrevis av aktive i lokale NGOer fikk opplæring i forskjellige sider av det å drive en NGO, å gjennomføre et prosjekt, i tillegg til engelsk og data.

Retts hjelpsprosjektet (CRP) startet i Serbia i 1997 og fortsatt er det nødvendig med hjelp for å oppnå rettigheter som en vei til en varig løsning for flyktninger. Foto: Flyktningerådet

Prosjektet har også bistått afghanske flyktninger i Tadsjikistan med opplæring i å utvikle ferdigheter, mikro-business og med små tilskudd. Dette har vært til nytte for både hjemvendte afghanere og for dem som prøver å bli bedre integrert i vertslandet. Dessuten hjalp prosjektet tadsjikiske flyktninger i Kirgisistan med å få statsborgerskap og bli integrert i det kirgisiske samfunnet. Dette ble gjort gjennom lokale organisasjoner som ble igangsatt av flyktningene selv.

Styrking av kriseberedskap og lokale organisasjoner i Samveldet av uavhengige stater (SUS)

Republikkene i det tidligere Sovjetunionen befinner seg fortsatt i en omskiftelig situasjon, og det er viktig å bygge opp kompetansen til lokale NGOer for at de skal kunne ta seg av dem som rammes av en potensiell konflikt. Det overordnede målet til Working Group on Humanitarian Assistance (WGHA) er å utvikle NGOer i forhold til innsats i en krise. WGHA bygger på nettverket National Focal Points, som er aktivt i alle SUS-landene. Flyktningerådet koordinerer og organiserer arbeidet som gjelder FNs SUS-konferanse (UN CIS Conference). Målsettingene for dette arbeidet er å bidra til at organisasjoner som arbeider med kriseberedskap, utvikles organisasjonsmessig og får økt kompetanse på å bistå mennesker på flukt og være talsmann for internt fordrevne og flyktninger. Disse oppgavene ble gjort i nært samarbeid med UNHCR og ved å arrangere seminarer om kriseberedskap for

NGOer. Dessuten fikk lokale NGOer styrket sin kompetanse gjennom informasjon, gjennom å koordinere regionale møter og seminarer om organisasjonsutvikling. I tillegg ble koordineringen og nettverksbyggingen mellom NGOer som arbeider med humanitær hjelp og kriseberedskap styrket.

EUROPA

Jugoslavia

Ved utgangen av 2002 var det fortsatt et stort antall mennesker på flukt i Jugoslavia – 337 000 flyktninger, hovedsakelig fra Kroatia og Bosnia-Hercegovina, og om lag 205 000 internt fordrevne fra Kosovo. Til tross for at politisk kamp har ført til at utviklingen innen både demokrati og økonomi har gått saktere, har det skjedd noen forbedringer av politisk art i regionen, noe som også har gjort at tilbakevending, spesielt til Bosnia-Hercegovina, er mer realistisk. Men problemene med å finne en varig løsning, enten tilbakevending eller lokal integrering, har langt fra funnet sin løsning for flertallet av dem som er på flukt. Det gjelder spesielt for de internt fordrevne fra Kosovo – mange av dem lever i en «limbo»-tilværelse, ute av stand til å vende tilbake eller til å la seg integrere der de er.

I mai vedtok den serbiske regjeringen en nasjonal strategi for å løse problemene til flyktninger og internt fordrevne som, sammen med en strategi for fattigdomsbekjempelse, vil se på behovene og problemene til dem som er på flukt. Selv om det internasjonale samfunnet gir sin fulle støtte, er det vanskelig å finne midler og lokal kompetanse til å sette i verk disse strategiene og løsningene for dem som er på flukt.

Flyktningerådet hadde følgende mål for arbeidet i Jugoslavia i 2002:

- Å bidra til en bedre beskyttelse av de sivile rettighetene til flyktninger, internt fordrevne og dem som vender tilbake
- Å sikre at flyktninger og internt fordrevne trygt kan vende tilbake ved å gjøre dem i stand til å ta et fritt valg på grunnlag av omfattende informasjon og rådgivning angående tilbakevending
- Å bidra til varige løsninger for flyktninger, internt fordrevne og dem som vender tilbake ved å gi informasjon og rådgivning om rettigheter, fri rettshjelp og ved å rehabilitere hjem
- Å styrke grunnleggende menneskerettigheter og å arbeide for å sikre at alle omfattes av dem uansett etnisk bakgrunn
- Å styrke lokal kompetanse på å ta opp de problemene flyktninger og internt fordrevne har med å finne varige løsninger

Virkemidler:

Rettshjelpsprosjekt (CRP)

Prosjektet, som startet i Jugoslavia i 1997, gjorde at mange av de rundt 12 000 flyktningene og internt fordrevne som oppsøkte våre kontorer i 2002, ble i stand til å takle hindringer av juridisk og administrativ art ved at de ble seg bevisst sine rettigheter både i sitt hjemland og i asyllandet. Det gjorde det også mulig for dem å ta en velfundert beslutning om de skulle vende tilbake eller la seg integrere. En del klarte å finne en løsning på sakene sine ved at det ble tatt skritt av administrativ art eller ved at enkelt-saker ble brakt inn for domstolene. Dette var saker som dreide seg om å få tilbake eiendom, å ordne statsborgerskap og oppholdstillatelse, å få tilbake pensjonsrettigheter og å vende tilbake til hjemplassen.

Rundt 30% av de henvendelsene man fikk i 2002, klarte man å løse. Der man ikke nådde fram til noe resultat, brukte prosjektet dette til å dokumentere systematiske brudd og til å anbefale endringer i lover og administrative prosedyrer. I 2002 ble det gjort en del forbedringer i lover og prosedyrer, mye

takket være tidligere internasjonalt press. Fortsatt er det nødvendig med hjelp for å oppnå rettigheter, som en vei til en varig løsning.

Prosjektet ble eksternt evaluert i 2002, og konklusjonen var at man anbefalte at virksomheten fortsetter.

Gjenoppbyggingsprosjekt

I henhold til de nasjonale strategiene er husly den mest kritiske faktoren for at lokal integrering skal lykkes. Nyere flyktningstatistikker viser at et stort antall flyktninger velger å bli integrert lokalt. I 2002 bisto Flyktningerådet 320 flyktningfamilier med nok bygningsmaterialer til selv å bygge en permanent bolig, under oppsyn av Flyktningerådet. I tillegg bidro vi med bygningsmaterialer for å bedre levekårene for 1290 internt fordrevne familier som midlertidig var innkvartert hos gjestefamilier eller i midlertidig husvære. For å hjelpe med å stenge kollektivsenter og å skaffe bedre forhold for eldre flyktninger, bidro Flyktningerådet til å øke antall senger i fire aldershjem med 150.

Støtte til å bygge lokale NGOer

Flyktningerådet inngikk kontrakt med tre lokale NGOer som allerede drev med tilbakevendingsrelatert arbeid. På denne måten fikk Flyktningerådet et bredere kontaktnett og nådde bedre ut til dem som var på flukt. De lokale NGOene fikk opplæring og prosjektoppfølgning, og ble mer effektive og profesjonelle. Prosjektet, som ble startet sist år, bidro til et bredere samarbeid mellom Flyktningerådet og det sivile samfunn. Dette er viktig for en framtidig bærekraftig lokal kompetanse innen flyktningsektoren.

I 2002 deltok Flyktningerådet også i tiltak for å få serbiske myndigheter, samfunnet og de internt fordrevne selv til å anerkjenne retningslinjer for internt fordrevne.

Kosovo

Den generelle politiske situasjonen er i all hovedsak uendret fra 2001. Kosovo er fortsatt underlagt UN Interim Administration Mission in Kosovo (UNMIK) tre år etter at krigen var slutt. Det er en økt grad av overføring av kompetanse fra UNMIK til den lokale administrasjonen. Situasjonen hva angår internt fordrevne er mer eller mindre uendret. Det er fortsatt 205 000 internt fordrevne i Jugoslavia. I løpet av siste år vendte 2744 tilbake til Kosovo, av disse var 969 serbere.

Flyktningerådet hadde følgende mål for arbeidet i Kosovo i 2002:

- Å bidra med informasjon av juridisk art til minoriteter i fare, internt fordrevne, flyktninger og dem som vender tilbake, for å fremme varig tilbakevending og forebygge flukt i framtida
- Å legge grunnlaget for varig tilbakevending av minoriteter fra Kosovo ved gjenoppbygging av deres hus
- Å bidra med egnete tiltak i forhold til behovene til sårbare grupper som vender tilbake ved å henvise dem til de rette internasjonale eller lokale myndigheter og/eller NGOer
- Å fortsette arbeidet med lokal overføring av rettshjelpsprosjektet Civil Rights Project (CRP) som startet i andre halvdel av 2001

Virkemidler:

Rettshjelpsprosjektet (CRP)

Rettshjelpsprosjektet (CRP) fortsatte sitt arbeid med fri rettshjelp, informasjon og rådgivning til minoriteter som står i fare for å bli drevet på flukt, internt fordrevne og flyktninger. I 2002 hadde CRP 3663 brukere, 71% hørte til en etnisk minoritetsgruppe (serbere, roma, ashaliere, egyptere, bosniakker) som sto i fare for å bli drevet på flukt, og 29% hørte til majoritetsbefolkningen. Brukerne hadde saker hvor det trengtes en stor grad av undersøkesarbeid i hver enkelt sak. Prosjektet jobbet med 4045 saker, i tillegg til 2556 forespørsler. Det var en svak nedgang sammenliknet med 2001 fordi en del feltkontorer ble stengt.

Det gode samarbeidet med FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR), Organisasjonen for samarbeid og sikkerhet i Europa (OSSE), Hus- og eiendomsdepartementet (HPD), ABA/CEELI, MPDL (en spansk NGO) og UNMIK-ansatte på lokalplan ble videreført – med hyppige henvisninger av saker til rettshjelpsprosjektet (CRP). Det ble tatt kontakt med lokale NGOer innen rettshjelp for å henvise saker som falt utenfor Flyktningerådets mandat.

Lokal overføring av rettshjelpsprosjektet (CRP)

Arbeidet med lokal overføring av rettshjelpsprosjektet i Kosovo har blitt gjennomført som planlagt. Midtveis i året hadde alle kontorlederne overført sine oppgaver til nasjonalt personale (tidligere nestledere ved kontorene). Det ble ansatt en assisterende prosjektleder som begynte å arbeide i midten av juni, og på slutten av året tok prosjektleder over oppgavene fra den internasjonale prosjektlederen.

I desember 2002 ble rettshjelpsprosjektet registrert som lokal frivillig organisasjon (NGO) under UNMIK-forordning 1999/22 om registrering av NGOer og deres arbeid i Kosovo. CRP-Kosovo er registrert som stiftelse, for en ubegrenset tid og vil virke innenfor Kosovo.

Gjenoppbyggingsprosjektet

I 2002 fortsatte Flyktningerådet arbeidet med gjenoppbygging av hus for internt fordrevne i Kosovo. Det ble bygd seks hus til sju ashkali-familier med 61 medlemmer. Det ble bygd seks toetasjers hus med fire små leiligheter i hvert hus til internt fordrevne i landsbyen Ugljare i Fushe Kosovo/Kosovo Polje for å tømme skolebygningen i denne kommunen hvor de internt fordrevne bodde. Dette ble gjort i samarbeid med den norske KFOR-kontingenten og Fushe Kosovo/Kosovo Polje kommune. Leilighetene huser nå 71 internt fordrevne, hovedsakelig fra den serbiske minoritetsgruppen i Kosovo.

Bosnia-Hercegovina

Den positive utviklingen når det gjelder å iverksette Dayton-avtalen fortsatte i 2002; eiendomslovene ble tatt i bruk, landet ble tatt opp i Europarådet, og valgene i november ble, i motsetning til tidligere valg, gjennomført av lokale myndigheter og ikke av OSSE.

Men fortsatt er det problemer av humanitær art i BiH. Fortsatt befinner det seg i landet mer enn en halv million mennesker på flukt, både internt fordrevne og flyktninger fra Kroatia og Jugoslavia. De som vender tilbake er fortsatt utsatt for diskriminering på mange områder, bl.a. tilgang til skole, helsevesen og i arbeidsforhold. Framgangen i de forannevnte valgene for partier som er bygd på nasjonalistiske ideologier viser tydelig at landet mangler en politisk utvikling som kan holde.

Flyktningerådet hadde følgende mål for arbeidet i Bosnia-Hercegovina i 2002:

- Å forsvare og fremme menneskerettigheter og beskyttelse av flyktninger, internt fordrevne og dem som vender tilbake
- Å bidra til varige løsninger for flyktninger, internt fordrevne og dem som vender tilbake
- Å bidra til å løse problemer av juridisk art som hindrer at minoritetsgrupper kan vende tilbake og bli reintegrert
- Å sikre flyktingers og internt fordrevnes eiendomsrettigheter og dermed bidra til varig tilbakevending og sikre et multi-etnisk samfunn

- Å bruke, så langt mulig, den kunnskapen som Flyktningerådet har ervervet seg i løpet av år i Bosnia-Hercegovina, til å arbeide på en mer integrert og effektiv måte i prosjekt.

Virkemidler:

Husly

I 2002 satte Flyktningerådet i gang et prosjekt for å gjenoppbygge hus som var blitt ødelagt under krigen og som tilhørte internt fordrevne som nå var på flukt i Republika Srpska, og flyktninger som levde i eksil i Jugoslavia. I Kupres kommune ble det gjenoppbygd totalt 44 hus med omfattende skader eller som var helt ødelagte, noe som gjorde at 144 personer kunne vende tilbake til det stedet der de hadde bodd før krigen. Dette førte til at andre kunne vende tilbake til sine hus som tidligere hadde vært bebodd av hovedmålgruppen. Flyktningerådet hjalp noen av disse familiene med mindre reparasjonsarbeider på deres hus.

I 2002 ble Flyktningerådet's virksomhet med gjenoppbygging i Bosnia-Hercegovina avsluttet, og det ble gjennomført en intern evaluering som omfattet boligbyggeprogrammet 1993–2002. I løpet av denne perioden har Flyktningerådet hatt byggeprogram i 38 kommuner i Bosnia-Hercegovina, og har hjulpet 90 000 enkeltpersoner.

Rettshjelpsprosjektet (CRP)

Rettshjelpsprosjektet var spesielt rettet mot internt fordrevne fra Banja Luka-området som kontaktet Flyktningerådet for å få hjelp til å få tilbake de hjemmene de hadde hatt før krigen, i tillegg til flyktninger fra Kroatia og fordrevne i Republika Srpska som trengte hjelp både i forhold til saker som hadde å gjøre med tilbakevending og saker som dreide seg om andre varige løsninger enn tilbakevending. Rettshjelpsprosjektet hadde et nært samarbeid med søsterprosjekter i Kroatia, Jugoslavia og Kosovo. Dette gjorde at prosjektet på en effektiv måte kunne drive talsmannsarbeid for dem som var på flukt i regionen, mye takket være den erfaring og den informasjon man skaffet seg gjennom de omfattende enkeltsakene.

Kroatia

Det mest presserende i Kroatia er å få til en varig tilbakevending for landets serbiske flyktninger. Bare 90 000 av mer enn 300 000 flyktninger har vendt tilbake siden 1995, og et ukjent antall har dratt igjen etter bare et kort opphold. De som har vendt tilbake av denne etniske gruppen har vansker med å få tilbake privatboliger eller sosialboliger, å få gjen-

oppbygd ødelagte hus, og å få godkjent papirer som har å gjøre med arbeid.

Ettersom mangel på bolig/uløste eierforhold angående boliger fortsatt er en av de største hindringene for tilbakevending, er det en nær sammenheng mellom rettshjelp og talsmannsarbeid, på den ene siden, og Flyktningerådet's gjenoppbyggingsprogram.

Flyktningerådet hadde følgende mål for arbeidet i Kroatia i 2002:

- Å forsvare og fremme menneskerettighetene og beskyttelse av flyktninger, internt fordrevne og dem som vender tilbake
- Å bidra til varige løsninger for flyktninger, internt fordrevne og dem som vender tilbake
- Å bidra til å finne løsninger på forhold som hindrer at minoritetgrupper kan vende tilbake og bli reintegrert
- Å sikre flyktnings og internt fordrevnes eiendomsrettigheter og dermed bidra til varig tilbakevending og sikre et multi-etnisk samfunn
- Å arbeide mot det langsiktige mål å utvikle selvberende rettshjelpssenter i Kroatia

Virkemidler:

Husly

I 2002 bisto Flyktningerådet med å gjenoppbygge 178 hus for dem som hadde vendt tilbake til Sisak-Moslavina fylke. Flertallet vendte tilbake fra Jugoslavia enkeltvis. Antallet tilbakevendte som tok kontakt med Flyktningerådet og ba om hjelp til gjenoppbygging, viste en nedgang sammenliknet med de to forrige årene, ettersom flere gir opp eller finner andre løsninger. I tillegg til å bygge opp igjen hus bisto Flyktningerådet også i flere mindre prosjekter i forhold til infrastruktur, som å utbedre vannledninger og -pumper til landsbyer.

Rettshjelpsprosjektet (CRP)

Rettshjelpsprosjektet (CRP) i Kroatia behandlet om lag 4500 saker/klienter i løpet av 2002, fordelt på de to kontorene i Vukovar og Sisak. De mest presserende sakene var fortsatt de som ikke ble løst av kroatisk myndigheter. Et stort antall saker dreide seg om pensjonsspørsmål og spesielt tilbakebetalinger. De største andre saksområdene var eiendomsspørsmål, tapte rettigheter angående leieforhold og eiendom som var bebodd av andre. I tilknytning til CRP laget Flyktningerådet, og ga ut, en dybderapport der man analyserte spørsmålet om tap av rettigheter angående leieforhold og mangelen på vilje fra kroatisk myndigheter og rettsvesenets side til å gjøre noe med det. En slik

rapport har aldri tidligere blitt lagd av noen organisasjon eller noe organ.

LATIN-AMERIKA

Colombia

Konflikten i Colombia tiltok i intensitet og omfang gjennom hele året. Nesten 400 000 mennesker ble drevet på flukt, noe som økte det totale antallet internt fordrevne til nærmere 2,4 millioner. Fredsamtalene mellom den colombianske regjeringen og FARC-geriljaen gikk fra krise til krise samtidig som krigen tiltok i intensitet. Forsøk på å drive fram en prosess med ELN strandet på manglende vilje fra regjeringens side og direkte sabotasje fra de militære, paramilitære og FARC. Året ble også preget av økende press og innblanding fra USA i den colombianske konflikten. Bekjempelse av narkotikaproduksjonen ble gradvis vinklet direkte mot geriljaen.

Flyktingerådet hadde følgende mål for arbeidet i Colombia i 2002:

- Å styrke beskyttelsesarbeid for internt fordrevne
- Å fremme rettighetene til internt fordrevne
- Å bedre levekårene for internt fordrevne

Virkemidler:

Støtte til colombianske menneskerettighetsorganisasjoner

Flyktingerådet videreførte støtten til de to sentrale menneskerettighetsorganisasjonene Minga («Dugnad») og Den colombianske juristkommisjonen, som styrket sitt arbeid innenfor juridisk assistanse til enkeltpersoner og lokalsamfunn, utvikling av lovforslag og lokale beskyttelses-nettverk. Disse organisasjonene hadde i året som gikk en sentral rolle i arbeidet for å styrke koordineringen mellom colombianske menneskerettighetsorganisasjoner. Både Minga og CCJ arbeider mot den interamerikanske menneskerettighetskommisjonen. Her har CCJ gitt jevnlig innspill på mer enn ett dusin type saker de ønsker ført for domstolen. CCJ har fortsatt samarbeidet med en rekke andre NGOer i Colombia om å utvikle lovforslag på menneskerettighetsfronten.

Støtte til kompetansebygging for lokale organisasjoner som arbeider for internt fordrevne

Flyktingerådet og PCS (Project Counselling Service) arrangerte to nasjonale og tolv regionale semi-

narer og kurs for over 60 lokale samarbeidspartnere innenfor temaene konflikthåndtering og -løsning, planlegging, styrings- og evalueringsverktøy samt retningslinjer for internt fordrevne, flyktingrett, menneskerettigheter og folkeretten. Flyktingerådet bisto også sine partnere med å bedre administrative rutiner og infrastruktur.

Støtte til internt fordrevne i Chocó/Urabá-regionen

I Urabá/Chocó fikk 253 familier hevet sin boligstandard ved nybygging eller forbedringer. 900 fordrevne fra Mungidó mottok nødhjelp i Quibdo og vendte hjem med støtte fra Flyktingerådet. Fem humanitære senter ble bygd langs Atrato-elven for å gi beskyttelse til dem som vendte tilbake og til landsbyer som var i stor fare for å bli drevet på flukt. Tilbakevendte afrocolombianske samfunn og indianersamfunn som sto i fare for å bli drevet på flukt, fikk juridisk assistanse, samtidig som det ble utviklet mekanismer på tidlig varsling og beskyttelse. 18 740 internt fordrevne fikk direkte hjelp, mens over 100 000 fikk indirekte støtte i 2002.

Støtte til internt fordrevne i Magdalena Medio

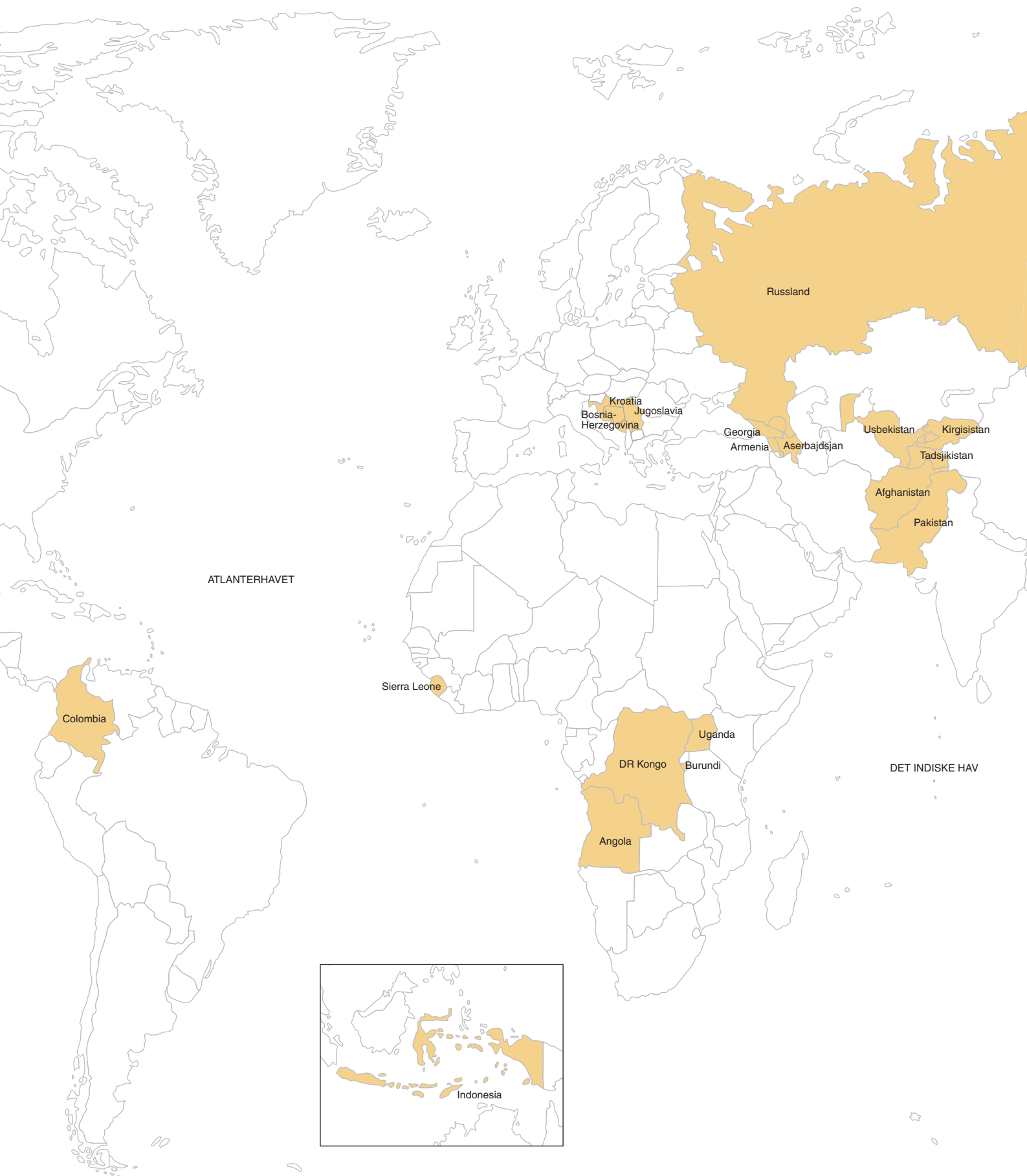
I Magdalena Medio fikk 198 familier hevet sin boligstandard. I et boligprosjekt som ble samfinansiert med IOM og Barrancabermeja kommune, bygde PCS 26 nye boliger til familier som var blitt fordrevet fra la Ciénaga de Opon i utkanten av Barrancabermeja kommune. OFP (Organizacion Feminina Popular) sto for utvelgelse og oppfølging av prosjektet mens FIDHAP (byggfaglig samarbeidspartner i regionen) sto for teknisk rådgiving. Prosjektet ble støttet av den sveitsiske ambassaden i Colombia som hevet boligstandard til ytterligere 90 familier (450 personer). Det ble reist to fellesbygg som kom 100 familier til gode. 705 personer fikk sikret et daglig varmt måltid gjennom felles- og skolekjøkken. 312 fikk direkte juridisk assistanse og 5048 fikk innføring i nasjonale og internasjonale juridiske instrumenter. I alt 2000 internt fordrevne mottok direkte bistand mens over 7700 fikk indirekte støtte i denne regionen.

Støtte til internt fordrevne i Nordøst-Colombia og Bogotá

I nordøst fikk 11 250 internt fordrevne et varmt måltid gjennom felleskjøkken og skolekjøkken. 1564 fikk direkte juridisk assistanse gjennom vår lokale samarbeidspartner Colectivo Luis C. Perez som forhandlet med myndighetene for å finne kollektive og individuelle løsninger. I Bogotá fikk 65 familier hevet sin boligstandard.

■ Flyktingerådets programland 2002

INCOR – informasjon og rådgivning om tilbakevending

INCOR-prosjektet (INformation and COunselling on Repatriation) videreførte i år 2002 tilbudet om individuell rådgivning og informasjon til flyktninger i Norge som vurderer å vende tilbake til sitt hjemland. INCOR mottok over 300 individuelle henvendelser fra flyktninger fra 23 land, hvilket er en bredere brukergruppe enn tidligere. Gjennom foredragsvirksomhet for flyktingarbeidere og informasjonsmøter for flyktninger nådde prosjektet ut til 500 personer.

Flyktingerådet hadde følgende mål for INCOR i 2002:

- Å gi flyktninger et best mulig grunnlag for å ta en beslutning om tilbakevending
- Å bidra til at de som bestemmer seg for å vende tilbake til hjemlandet, er så godt forberedt som mulig på det som venter dem
- Å heve kunnskapsnivået om tilbakevending i Norge

Virkemidler:

- Individuell rådgivning og informasjon på telefon og i møter
- Informasjonsmøter for flyktinggrupper
- Foredrag for flyktingarbeidere
- Utgivelse av «Veien videre – Et blad om tilbakevending»
- Samarbeid og nettverksbygging med nordiske og europeiske aktører innen tilbakevendingsfeltet
- Prosjektutvikling

Rådgivning og informasjon

Gjennom bred distribusjon av brosjyrer, publikasjoner og gjennom annen utadrettet virksomhet har

INCOR lyktes med å bli kjent blant en bredere brukergruppe enn tidligere. Bosniere har fortsatt vært den største brukergruppen, men andre nasjonaliteter, som for eksempel afghanere, har i større grad enn tidligere benyttet tjenesten. En annen stor brukergruppe er flyktingarbeidere.

Henvendelsene har vært om tilbakevendingsordningen, om status og rettigheter i Norge, reisedokumenter, muligheter for rehabilitering av bolig i hjemlandet, trygde- og pensjonsrettigheter ved tilbakevending og finansieringsmuligheter for oppstart av egen virksomhet ved hjemvending.

INCOR reiste høsten 2002 til Afghanistan for innhenting av tilbakevendingsrelatert informasjon. I etterkant av reisen ble det avholdt informasjonsmøter for afghanere bosatt i ulike deler av landet. Informasjonsmøtene ble tilrettelagt av afghanske organisasjoner eller sentrale personer i det afghanske miljøet. To afghanske rådgivere fra Flyktingerådets tilbakevendingsprosjekt i Pakistan hospiterte en uke i INCOR, og bidro med oppdatert og førstehåndsinformasjon om forholdene i Afghanistan.

INCOR har arbeidet for å styrke tilbakevendingsperspektivet i kommunenes arbeid med flyktninger. Dette har fordret en aktiv, utadrettet virksomhet opp mot UDIs regionkontor, kommunene, Faglig Forum for Kommunalt Flyktingarbeid (FFKF) og andre aktører/instanser innen flyktingfeltet. Offensiven resulterte i 18 foredrag for flyktingarbeidere og mottaksansatte, med nærmere 300 deltakere totalt.

Bladet «Veien videre»

INCOR ga ut tre numre av «Veien videre – Et blad om tilbakevending» i løpet av året. Bladet erstattet

11 år gamle Aliyah, som er kommet tilbake til Afghanistan fra Pakistan, lærer engelsk på en privatskole i Kabul.
Foto: UNHCR/N. Behring

det tidligere «INCOR-aktuelt» som var spesielt rettet mot kosovoalbanere. Målgruppen for bladet ble omdefinert til primært å omfatte flyktningsarbeidere, men også flyktninger som snakker norsk. Artiklene i bladene har favnet vidt, med stoff om tilbakevending til Bosnia-Hercegovina, Afghanistan, Sri Lanka, Kosovo og Somalia, foruten mer generell informasjon om tilbakevending. Bladet ble sendt til alle landets kommuner, innvandrersorganisasjoner, asylmottak, sentrale personer på Stortinget, riksdekkende media og myndighetene ved UDI, Kommunal- og regionaldepartementet og Utenriksdepartementet.

Samarbeid med organisasjoner

INCOR har blitt medlem av Voluntary Return Counsellors RESEARCH and FORUM, som er et nettverk av 18 frivillige organisasjoner som jobber med tilbakevendingsspørsmål i Europa, koordinert av Caritas Austria. En av INCORs rådgivere hospiterte hos Refugee Action i England, et av nettverkets medlemmer, og INCOR var vertskap for to rådgivere fra den spanske organisasjonen Fundación Enter. INCOR er også tilknyttet European Reintegration Networking, koordinert av AGEF (Arbeitsgruppe Entwicklung und Fachkräfte).

På nordisk nivå har INCOR deltatt på møter i regi av

NSHF (Nordisk samarbeidsgruppe på høyt nivå for flyktninger).

INCOR har samarbeidet med IOM (International Organization for Migration) om informasjonsvirksomhet rundt IOMs prosjekt «Return of Qualified Afghans». INCOR har hatt tilsvarende samarbeid med BIPs (Business Innovation Programs) kurs for aghanere.

INCOR har videre hatt møter med afghanske, somaliske, tamilske og andre innvandrersorganisasjoner og ressurspersoner innen ulike eksilmiljø.

Utviklingsarbeid

INCOR har i 2002 beredt grunnen for å utvide prosjektets målgruppe til å omfatte enslige mindreårige flyktninger, og vil bli operative på dette feltet fra og med januar 2003. INCOR har også vært i dialog med Redd Barna om samarbeid om et prosjekt rettet mot somaliske enslige mindreårige, som skal gjennomføres i 2003.

INCOR har jobbet tett med Dansk Flygtningehjælp og Göteborg-initiativet om et felles tilbakevendings- og bistandsprosjekt rettet mot somaliere i Skandinavia. Oppfølging av prosjektplanene skjer i 2003.

beredskap

Høy beredskap

Hovedformålet med Flyktingerådets beredskapsstyrker er å bistå FN og andre internasjonale organisasjoner i nødhjelpsoperasjoner, slik at de kan yte best mulig hjelp, fortest mulig, i katastrofeområder over hele verden.

NORSTAFF utgjør personellkomponenten i Utenriksdepartementets system av varer og tjenester til nødhjelpsformål, Norwegian Emergency Preparedness System (NOREPS).

Siden NORSTAFF ble opprettet i 1991, har etter-spørrelse etter personell fra styrken utviklet seg til også å omfatte flere spesialoppdrag, som eksempelvis observasjons- og monitoreringsoppdrag. En målsetting for styrkene er nå å kunne tilby den fleksibilitet, bredde og kvalitet som kreves for å tilfredsstille etterspørselen i et marked i endring, uten dermed å forringe beredskapskonseptet med rask

mobilisering til nødhjelpsoperasjoner.

Ved utgangen av år 2002 hadde Flyktingerådet to beredskapsstyrker – NORSTAFF og NORAFRIC – med sammenlagt ca. 400 kvinner og menn i konstant beredskap. Lærere, logistikere, jurister, tele-teknikere og representanter for en rekke andre yrker kan til enhver tid rykke ut til katastrofeområder over hele verden på 72 timers varsel. Flyktingerådet administrerer også beredskapsstyrken NORDEM, i tett samarbeid med Norsk senter for menneskerettigheter, samt en mindre internasjonal styrke bestående av tidligere UNHCR-ansatte.

NORSTAFF

er en bredt anlagt beredskapsstyrke som består av mer enn 300 kvinner og menn fra 25 yrkeskategorier. NORSTAFF-medlemmer, i samarbeid med FN-eksperter, utfører sine oppdrag med et felles mål å hjelpe og beskytte flyktninger og internt fordrevne. NORSTAFF-styrken benyttes også i flere spesialoppdrag som ikke er i FNs regi.

NORAFRIC

består av afrikansk personell og hadde ca. 75 medlemmer fra ulike yrkeskategorier ved utgangen av 2002. Styrken benyttes til samme type oppdrag som NORSTAFF-styrken.

NORDEM

er en spesialstyrke med oppdrag knyttet til demokratisering og menneskerettigheter. NORDEM har 250 medlemmer og er et samarbeidsprosjekt mellom Flyktingerådet og Norsk senter for menneskerettigheter ved Universitetet i Oslo. Samarbeidet fungerer svært bra, og tilfører viktig kunnskap til begge parter.

UNHCR International Roster

er en spesialiststyrke opprettet i 2000 bestående av 25 tidligere UNHCR-ansatte med bred felterfaring. Styrken brukes hovedsakelig av UNHCR i en akutt fase der kunnskaper om UNHCRs rutiner er viktig.

Sekonderinger* i 2002

I 2002 ble det foretatt 230 sekonderinger fra NORSTAFF og NORAFRIC, som til sammen utgjorde 760 månedsverk. I tillegg ble det foretatt 101 sekonderinger fra NORDEM, som utgjorde 240 månedsverk. Fra UNHCR International Roster ble det foretatt fire sekonderinger, som utgjorde 26 månedsverk.

Organisasjoner det ble sekondert til var EUMM (European Union Monitoring Mission), OHR (Organisation for the High Representative in Bosnia-Hercegovina), OCHA (FNs kontor for koordinering av humanitære saker), ODIHR (Office for Democratic Institutions and Human Rights), OSSE (Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa), TIPH (Temporary International Presence in Hebron), UNHCR (FNs høykommissær for flyktninger), UNICEF (FNs barnefond), WFP (Verdens matvareprogram), UNESCO (FNs organisasjon for undervisning, vitenskap, kultur og kommunikasjon), IOM (Internasjonal organisasjon for migrasjon), UNDP (FNs utviklingsprogram), UNMIK (United Nations Mission in Kosovo), SLMM (Sri Lanka Monitoring Mission) og IMU-Sudan (International Monitoring Unit, Nuba Mountains).

Sekonderingene fordelte seg på følgende områder: Afghanistan, Albania, Angola, Armenia, Belgia, Bosnia-Hercegovina, Den demokratiske republikken Kongo, Den sentralafrikanske republikk, Eritrea, Etiopia, Georgia, Guinea, Indonesia, Iran, Israel/Palestina, Jugoslavia, Kenya, Kroatia, Liberia, Madagaskar, Makedonia, Moldova, Nepal, Nord-Korea, Pakistan, Sierra Leone, Sri Lanka, Sudan, Sveits, Tadsjikistan, Uganda, Ukraina, Usbekistan og Zimbabwe.

Flyktningerådet hadde følgende mål for arbeidet med beredskapsstyrkene i 2002:

- Å administrere beredskapsstyrkene på en slik måte at kvaliteten sikres og ressursene utnyttes optimalt
- Å tilby det personell som kreves for å tilfredsstille etterspørselen i et marked i endring

Virkemidler:

- Videreutvikling av samarbeidet med internasjonale og norske partnere
- Nyrekruttering og kontinuerlig utvikling av opplæringstilbudet for beredskapspersonell
- Jevnlig kontakt med medlemmer av NORSTAFF og NORAFRIC, bl.a. gjennom et elektronisk nyhetsbrev

NORSTAFF-kurs på Tyriheim. Deltakere var nyrekruttert til NORSTAFF høsten 2002. Foto: Torgrim Halvari

* Sekondering: Flyktningerådet stiller personell til disposisjon for FN-organisasjoner og andre som arbeider med nødhjelp og beskyttelse til flyktninger og internt fordrevne.

Samarbeid med internasjonale og norske partnere

Fem representanter fra Flyktingerådet deltok i en tverrfaglig workshop arrangert av Forsvarets kompetansesenter for internasjonal virksomhet (FOKIV) på Sessvoldmoen i januar. Som et ledd i det sivilt/militære samarbeidet deltok personell med spesielle forutsetninger for å komme med innspill til den endelige utformingen av et opplæringsprogram med temaet Disarmament, Demobilization and Reintegration (DDR).

I april deltok sju NORSTAFF-medlemmer på et OCHA Standby Partner Orientation Course for å bli kjent med OCHAs mandat og aktiviteter. Kurset var et samarbeid mellom OCHA, Flyktingerådet og Dansk Flyktningehjælp. For første gang ble Flyktingerådet også invitert til å sende to medlemmer fra beredskapsstyrken til OCHAs interne Emergency Field Coordination Training (EFCT).

I løpet av 2002 deltok fem personer på UNHCRs Workshop on Emergency Management (WEM), og én person deltok for første gang på WFPs internopplæring.

Rekruttering og opplæring

Målsettingen for rekruttering til styrkene i 2002 var å finne 50 nye personer til NORSTAFF og 15 til NORAFRIC. Dette målet ble oppnådd.

NORSTAFF

I tillegg til de «tradisjonelle» kategoriene, som telekommunikasjon/IT, logistikk, generalister med språkkunnskaper, pedagoger osv., ble det i 2002 rekruttert flere personer med erfaring innen luftfart samt personer med samfunnsvitenskapelig bakgrunn, dette for å dekke spesifikke behov signalisert fra samarbeidspartnere i FN. Flyktingerådet viste også hensyn til det økende behovet for personell som egner seg til spesielle observasjons- og monitoringsoppdrag.

Ved å videreutvikle Flyktingerådets hjemmesider som informasjonskilde åpnet muligheten seg for å endre rekrutteringsstrategi for NORSTAFF i 2002. Annonser i et stort antall lokalaviser og fagtidsskrifter henviste til informasjon om beredskapsstyrken på Flyktingerådets nettadresse. Den elektroniske informasjonen ble bygd ut og spisset betraktelig. Resultatet av kampanjen var at søkerne var godt orientert om hva det innebærer å være medlem av beredskapsstyrken. Søkermassen var på omtrent

samme størrelse som året før, men besto av langt flere personer med relevant erfaring. Ca. 80 personer ble innkalt til intervju, hvorav mer enn 50 fikk tilbud om opptak i styrken. Disse deltar på grunnkurs i løpet av våren 2003.

2002 var et aktivt år med hensyn til tilbud om spesialopplæring til NORSTAFF-medlemmer. Det ble foretatt en storsatsning på to områder: telekommunikasjon og logistikk.

Telekommunikasjonsopplæringen høsten 2002 skapte stor interesse blant Flyktingerådets samarbeidspartnere i FN; yrkesgruppen er meget etterspurt og er blant de første som er på plass i en nødhjelpsoperasjon. Gjennom et tett samarbeid med FN-organisasjonene ble det i 2002 også utviklet et selvstudium om logistikk i nødhjelpsoperasjoner, tilgjengelig på CD Rom. Nytteverdien av denne satsningen ble spesielt synlig da man sto overfor en krig i Irak.

Et seminar for pedagoger ble også avholdt i 2002. I tillegg til flere internasjonale deltakere deltok ti erfarne pedagoger fra styrken. Tema for seminaret var Development and Capacity Building for Education in Emergencies.

NORAFRIC

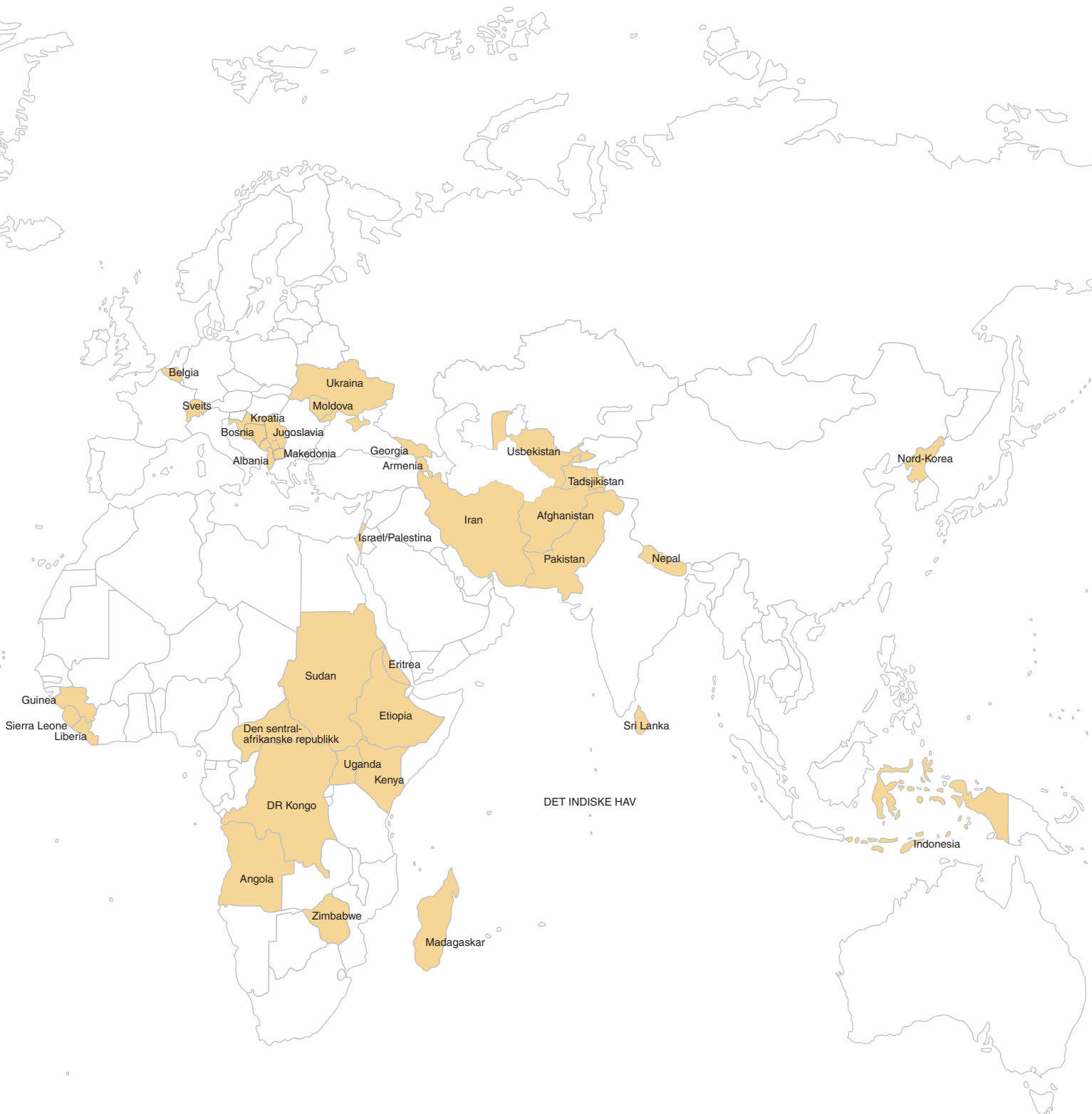
Istendenfor å søke kandidater til NORAFRIC gjennom å annonsere i de aktuelle landene, oppfordret Flyktingerådet i 2002 sine utekontor i Afrika, spesielt i Uganda og Sierra Leone, om å fremme kandidater. I tillegg hadde Flyktingerådet de siste to årene hatt kontakt med meget relevante kandidater ved feltbesøk fra hovedkontoret. Resultatet var at til sammen 20 nye medlemmer ble tatt opp i styrken i år 2002. Alle deltok på grunnopplæring i Kampala og Freetown samme høst. Med denne rekrutteringen har Flyktingerådet vesentlig styrket kompetansen i NORAFRIC, som ved utgangen av 2002 talte 75 medlemmer totalt.

Kontakt med beredskapspersonell

Det elektroniske nyhetsbrevet NORSTAFF-NYTT fortsatte å ha en viktig funksjon i kommunikasjonen med medlemmene i NORSTAFF. I tillegg til den åpenbare verdien nyhetsbrevet har for medlemmer som er ute på oppdrag, kommer det klart fram at det også er et verdifullt bidrag til å holde medlemmer uten oppdrag informert og motivert.

Kontakten med både nye og gamle NORAFRIC-medlemmer ble forbedret i 2002 da det ble oppret-

Land hvor Flyktingerådet ga personellbistand i 2002

tet en felles elektronisk mailingliste for alle medlemmene. Ved hjelp av den nye listen kan medlemmene også kommunisere direkte med hverandre. Det jobbes også aktivt med å gjøre informasjon til-

gjengelig for medlemmene ved å lage egen hjemmeside for NORAFRIC og ved å utgi nyhetsbrev på engelsk.

Flyktingerådet – talsmann for mennesker på flukt

20. juni 2002 ble Verdens flyktingdag for første gang markert i Norge. Flyktingerådet samarbeidet med UNHCR i forbindelse med tildelingen av Nansenprisen til kaptein Arne Rinnan. I tillegg ble det åpnet en kunstutstilling viet temaet 'På flukt'. Disse arrangementene markerte dagen på en god måte. Flyktingerådet tar sikte på å bruke 20. juni til markering av talsmannsarbeid i årene framover.

Rapporten om kvinner og barns manglende sikkerhet i flyktingleirer i Vest-Afrika våren 2002 var en vekker for mange humanitære organisasjoner, også for Flyktingerådet. Flyktingerådet har i ettertid arbeidet med praktiske beskyttelsestiltak i felt, oppdatert de etiske retningslinjene for ansatte, og dokumentert og formidlet kunnskap for å forebygge overgrep mot mennesker på flukt. Tiltakene har vekket positiv interesse i FN og andre internasjonale humanitære organisasjoner. Flyktingerådet har blitt bedt om å dele den dokumenterte kunnskapen med andre.

Flyktingerådet hadde følgende mål for talsmannsarbeidet i 2002:

- Bidra til beskyttelse og sikring av flyktinger og internt fordrevnes (IDPs) grunnleggende menneskerettigheter i alle faser av deres flukt
- Være talsmann og pådriver internasjonalt og nasjonalt i spørsmål som vedrører flyktinger og internt fordrevne
- Drive holdningsskapende arbeid og samle politisk og økonomisk støtte til verdens flyktinger og internt fordrevne
- Fremme en helhetlig norsk flyktingpolitikk, som innebærer at en ser den nasjonale flyktingpolitikken i et internasjonalt perspektiv
- Gjøre Flyktingerådets innsats, kompetanse og posisjon kjent i befolkningen

Virkemidler:

- Tale flyktinger og internt fordrevnes sak i internasjonale og nasjonale fora

- Nettverksarbeid: Samarbeid med nasjonale og internasjonale humanitære organisasjoner innenfor feltene internt fordrevne, flyktingpolitikk og menneskerettigheter. Spesielt viktig er samarbeidet med ulike FN-organisasjoner og flyktingene selv
- Tale flyktinger og internt fordrevnes sak gjennom pressen og være en viktig kilde for media på det flyktingfaglige området. Videreutvikle vårt brede kontaktnett i pressen, blant annet ved å arrangere pressereiser
- Foredragsvirksomhet
- Informasjon og talsmannsarbeid for å fremme internt fordrevnes rettigheter gjennom prosjektet Global IDP Project
- Publikasjoner rettet mot definerte målgrupper
- Videreutvikle Flyktingerådets internettside (www.nrc.no)

Talsmannsarbeid i internasjonale og nasjonale fora

Arbeidet med å fremme flyktinger og internt fordrevnes rettigheter foregikk på alle nivå i organisasjonen, som en integrert del av arbeidet i

- Flyktingerådets 15 programkontorer rundt i verden
- Flyktingerådets kontor og database i Genève
- Flyktingerådets hovedkontor i Oslo

Utekontorenes talsmannsarbeid

I 2002 startet et aktivt arbeid ved samtlige 15 programkontorer med å framheve og tydeliggjøre talsmannssaker som skulle gis prioritet i løpet av året.

Arbeidet er igangsatt som del av målsettingen om å styrke talsmannsoppgavene i organisasjonen. Et par av kontorene har utpekt egen talsmannsansvarlig, andre definerer talsmannsarbeidet som en naturlig og viktig del av det samlede arbeid ved kontoret med leder som hovedansvarlig.

Genève-kontoret

En stor del av talsmannsarbeidet ved Genève-kontoret dette året har vært knyttet til å følge opp og delta i UNHCRs arbeid med «Agenda for Protection». Videre ble UNHCRs arbeid med rapporten om seksuell utnyttelse av kvinner og barn i flyktingleirer i Vest-Afrika fulgt nøye og knyttet sammen med arbeidet ved programkontoret og til hovedkontoret i Oslo.

Kontoret har også i 2002 styrket Flyktingerådets internasjonale talsmannsarbeid vedrørende internt fordrevne gjennom

- Å delta i ICVAs arbeid generelt, men særlig angående internt fordrevne
- Å lede IDP-delen av møtene i Pre-EXCOM
- Å fortsette det nære samarbeidet med Representative of the UN Secretary General on Internally Displaced Persons og Brookings SAIS-prosjektet

Videre har kontoret bidratt aktivt til å knytte talsmannsarbeidet nasjonalt og internasjonalt tettere sammen.

Arbeid gjennom internasjonale fora

NGO-forum for menneskerettigheter er en gruppering av 24 norske menneskerettighets- og flyktingorganisasjoner og er et viktig forum for det internasjonale talsmannsarbeidet som drives av norske organisasjoner. Gjennom forumet kom organisasjonene med anbefalinger til saker som de anmodet Utenriksdepartementet om å arbeide for under den årlige sesjonen i FNs menneskerettighetskommisjon, samt i FNs generalforsamling. Flyktingerådet fokuserte særlig på situasjonen for de internt fordrevne, retten til beskyttelse og utdanning i konflikt- og krisesituasjoner.

FNs flyktingekonvensjon av 1951 er basis for all rettighetsarbeid for flyktinger.

Overfor FNs menneskerettighetskommisjon uttrykte Flyktingerådet en sterk bekymring over utviklingen i enkelte nasjonale lovforslag som følge av kampen mot terrorisme, noe som har medført en undergraving av de internt fordrevnes rettigheter i henhold til de internasjonale menneskerettighetene.

Overfor FNs generalforsamling uttrykte Flyktingerådet bekymring for de internt fordrevne i Tsjetsjenia og i Nord-Uganda, palestinske flyktingers rettigheter, samt anmodet om en styrking av arbeidet for å bedre sikkerheten for kvinner og barn som er rammet av krig og nød.

Flyktingerådets undervisningsrådgiver har ledet arbeidet i Nettverket Interagency Network for Education in Emergencies – INEE i 2002. INEE er en aktiv samarbeidspartner for UNESCO og FN for øvrig i arbeidet med å oppfylle målene for «Education for All». Nettverket har også vært sterkt medvirkende til at undervisning for barn rammet av krig og nød er blitt en naturlig del av FNs beredskapsarbeid. En arbeidsgruppe under INEE skal utarbeide minimumsstandarder for undervisningstiltak i krisesituasjoner.

Flyktingerådet arbeidet også internasjonalt gjennom organisasjonene Watchlist for Children and Adolescents in Armed Conflicts and Friends of Children and Adolescents in Northern Uganda. Medlemskapet i disse talsmannsorganisasjonene er av nyere dato og et resultat av arbeidet innen kjerneområdet 'Grunnundervisning for barn og unge i krise'. Flyktingerådet er medlem av styringskomiteen for Watchlist. Watchlist har utarbeidet to spesialrapporter i 2002; én om forholdene for barn som er rammet av krigen i Sudan og én om forholdene for barn og ungdom i Israel og de okkuperte palestinske områdene.

Norsk flyktingpolitikk

Flyktingerådet har i 2002 deltatt i en referansegruppe vedrørende evaluering av Utlendingsnemnda (UNE). UNE har vært i virksomhet siden 01.01.2001 og er et uavhengig forvaltningsorgan som behandler klager på Utlendingsdirektoratets vedtak. Evalueringen av UNE er bestilt av Kommunal- og regionaldepartementet og skal belyse om omleggingen av klageordningen har bidratt til å styrke klagerens rettssikkerhet, klageinstansens legitimitet og autoritet, effektivitet i klagebehandlingen og departementets styring på fagfeltet. Flyktingerådet har vært kritiske til deler av UNEs virksomhet og ser fram til den endelige rapporten fra rhKnoff AS våren 2003.

Flyktningerådet har også i 2002 vært aktiv som høringsinstans i forhold til departementenes ulike forslag til lovendringer. Spesielt bekymret var Flyktningerådet i forbindelse med Kommunal- og regionaldepartementets forslag til endringer i utlendingsloven av 24. juni 1988 i forbindelse med arbeidet med bekjempelse av terrorisme. Flyktningerådet uttalte i den anledning at så lenge det ikke foreligger en enhetlig forståelse/definisjon av terrorisme, kan dette få uheldige konsekvenser for tolkningen av eksklusjonsbestemmelsen i Flyktningkonvensjonen av 1951. Det er også viktig med en presis definisjon for å unngå en uheldig sammenblanding mellom asylsøkere/flyktninger og terrorister.

Media – en viktig informasjonskanal

Flyktningerådet ble nevnt 624 ganger i ulike media i 2002, hovedsakelig i dagspressen. Tilsvarende tall for 2001 var 558. Elektroniske medier er ikke med i denne oversikten.

Vi var også synlige i den flyktningpolitiske debatten, blant annet gjennom deltakelse i radio- og fjernsynsprogrammer og publisering av kronikker og debattinnlegg.

Flyktningerådet hadde i 2002 med journalister på pressereiser til Afghanistan, Palestina, DR Kongo, Burundi, Sierra Leone og Uganda. I tillegg ble det gitt økonomisk støtte til frilansjournalister, som blant annet skrev om flyktninger og internt fordrevne i Pakistan, Afghanistan, Palestina og Colombia.

Verdens flyktningdag 20. juni ble en fin anledning til å synliggjøre verdens flyktningssituasjon og det arbeidet Flyktningerådet gjør. Mer enn 100 presseklipp er knyttet til denne dagen.

Global IDP Project

Global IDP Project skaffer offentlig informasjon om fordrivelse som er forårsaket av konflikter, og driver opplæring i FNs retningslinjer for internt fordrevne og talsmannsarbeid for internt fordrevne. Prosjektet har vært i drift siden 1998 da UN Inter-Agency Standing Committee (IASC) ga Flyktningerådet mandat til å utvikle og vedlikeholde Global IDP Database. Siden da har prosjektet blitt en hovedkilde til informasjon og et senter for ekspertise på internt fordrevne (IDPs).

Global IDP Database

I 2002 begynte en ny fase av prosjektet, hvor man kunne legge mer vekt på å forbedre kvaliteten på

landprofilene og å analysere problemet med internt fordrevne i global og regional sammenheng.

I januar ble utformingen av websiden gjennomgått for å gjøre det enda lettere å få tilgang til landinformasjon og gjøre brukerne oppmerksomme på nye komparative studier mellom land. Databasen overvåker nye konflikter på kontinuerlig basis, og den kunne derfor publisere tidsmessige profiler på fordrivelse som var under utvikling i Zimbabwe og på Elfenbeinskysten. Selv om antallet land som blir overvåket av databaseteamet økte til 50 i løpet av 2002, skjedde det en fortsatt forbedring i de enkelte profilene med hensyn til kvaliteten på analysene og omfanget av informasjon i hver profil. Den stadige framgangen avspeiler et høyt nivå på kompetanse og kontinuitet i databaseteamet (for tida seks informasjonsmedarbeidere).

Arbeidet med andre utgave av boka «Global Survey» var i sin helhet basert på informasjon innsamlet til databasen på nettet, og i forbindelse med dette arbeidet foretok databaseteamet en omfattende gjennomgang av alle landprofilene. Mot slutten av 2002 kunne databasen tilby tilgang til nesten 5500 dokumenter med tilknytning til internt fordrevne, som var laget av mer enn ett tusen kilder. Det ble oppnådd mye i forhold til å få bredere og økte globale og landspesifikke nettverk.

Opplæring

I 2002 gjennomførte Global IDP Project opplæring i FNs retningslinjer for internt fordrevne i Burundi, Colombia og Indonesia. På en enestående måte bidro opplæringen til å bringe sammen lokale myndigheter, nasjonale og internasjonale NGOer og internt fordrevne. Seminarene fokuserte på kompetansebygging og på forbedret reaksjonsevne i forhold til behovene for beskyttelse og hjelp blant internt fordrevne på lokalt plan. De ble organisert av med lokale partnere, noe som sikret mangesidig deltakelse og forpliktelse i forhold til seminarenes målsettinger, så vel som nødvendig oppfølging. I samarbeid med Flyktningerådets feltkontor utviklet prosjektet et opplæringsprogram i Burundi i 2002, som omfattet en 'training-of-trainers'-seminar og åtte arbeidsgrupper med opplæring på distriktsnivå, som ble gjennomført av Flyktningerådet i Burundi.

Flere tiltak der beskyttelse har stått i sentrum, har blitt gjennomført. Prosjektet ga bidrag til hovedkontorets utvikling av en strategi for å systematisere beskyttelse og talsmannsvirksomhet både i Flyktningerådets landprogram og ved hovedkontoret. Det ble også laget et utkast til opplæringsmodul på beskyttelse.

Talsmannsarbeid og utgivelser

I løpet av 2002 ble prosjektet styrket med en fulltids koordinator på talsmannsarbeid, noe som gjorde det mulig å øke fokuset på utgivelser og få til et mer systematisk talsmannsarbeid. Prosjektets viktigste oppgave med hensyn til utgivelser i 2002 var produksjonen av andre utgave av «Internally Displaced People: A Global Survey (2002)». Om lag 1500 bøker ble sendt i hovedsak til universiteter og bibliotek i sør og til sentrale FN-organ, NGOer og andre. Etter en diskusjon mot slutten av 2002 utarbeidet koordinatoren for talsmannsarbeid en talsmannsstrategi med sikte på 'å gi klare beskjeder til folk som kan beskytte internt fordrevne'. Strategien skisserer nødvendigheten av å bygge opp prosjektets talsmannsevne ved å benytte informasjonsmedarbeidernes unike kunnskap og ekspertise på intern fordrivelse, ved å ta i bruk produkter som fins, å gjennomføre nye kampanjer og å styrke arbeidet i forhold til media.

Flyktningerådets publikasjoner

Målet med Flyktningerådets publikasjoner er å bidra med faktastoff og analyser som gir leseren en bedre forståelse av verdens flyktningproblem. Det ble utgitt fire utgaver av publikasjonen 'På flukt Tema' i 2002. Opplaget er på 7000, og de viktigste målgruppene er videregående skole, høgskole-systemet og journalister. Faktaheftet 'Flyktning', som har et opplag på 7500, gis ut årlig og gir en helhetlig oversikt over verdens flyktningssituasjon. Målgrupper er videregående skole, media, politikere, forvaltning, forskningsmiljøer og andre humanitære organisasjoner. Det ble også utgitt et magasin om palestinske flyktninger med et opplag på 5000. Dette ble hovedsakelig sendt til videregående skoler, politikere og journalister. Flyktningerådet er fast bidragsyter til bladet Forced Migration Review som utgis av Refugee Studies Centre i Oxford.

Biblioteket

Flyktningerådets bibliotek er et spesialbibliotek for flyktning- og migrasjonslitteratur. Biblioteket er åpent for både interne og eksterne brukere. Det legges dessuten opp til at eksterne brukere i stor grad skal være i stand til å finne informasjon på egen hånd, ved at Flyktningerådets internettsider er bygd ut med et elektronisk bibliotek. Bibliotekdatabasen kan også søkes gjennom Nasjonalbibliotekets samkatalog.

Felleskampanjen 2002

Felleskampanjen er en viktig holdningsskapende kampanje med støtte fra NORAD og i regi av de fem store norske hjelpeorganisasjonene: Flyktningerådet, Kirkens Nødhjelp, Norges Røde Kors, Norsk Folkehjelp og Redd Barna. Felleskampanjen skal

sette fokus på internasjonale spørsmål, bistand og menneskerettigheter med det formål å ha en holdningsskapende effekt overfor ungdom i alderen 15–25 år. Temaet for felleskampanjen i 2002 var krig, konflikt og rasisme. Gjennom et sett av utradisjonelle virkemidler, bl.a. en godt planlagt skoleturné og en velgjort kinoreklame, klarte man å skape debatt og engasjement. Som ett eksempel kan nevnes at ved å videreutvikle bruken av skjult teater som virkemiddel, nådde man direkte ut til over 7000 ungdommer. Alle aktivitetene ble støttet opp gjennom hjemmesidene www.involveyourself.com.

www.nrc.no

Flyktningerådet benytter i stadig større grad Internett som kommunikasjonskanal med ulike målgrupper. Internettssidene er et sentralt element i alle kampanjer og arrangementer. Et eksempel var Verdens flyktningdag 2002 hvor Flyktningerådet hadde en rekke ulike arrangementer. Også i kontakten med eksisterende og potensielle givere blir Internett et stadig viktigere medium. Nyhetsbulletinen 'På Flukt WEB' oppdateres daglig med egenprodusert stoff samt linker til relevante nyheter i norske media, og er godt besøkt. Så godt som alle trykte publikasjoner blir også publisert elektronisk.

På flukt Tema utgis fire ganger i året og fokuserer på flyktningssituasjonen i land og regioner.

Inntektsbringende og markedsrettede tiltak

Flyktingerådets inntekter har i stor grad kommet fra spilleautomater og lotterier. Dette skyldes at Flyktingerådet, på grunn av sterk konkurranse i det humanitære marked, ikke har maktet å øke inntektene gjennom ordinære innsamlings- og markedsføringstiltak. Relasjonsbyggingen mot våre givere er likevel blitt utviklet og videreført gjennom de tiltak som er innarbeidet fra tidligere år.

For å øke inntektene fra markedet over tid, er det grunnleggende å bedre folks kunnskap om Flyktingerådet. Det er derfor blitt satt i gang aktiviteter for «merkevarebygging», som på sikt vil gi en ster-

kere profilering av organisasjonen og tydeliggjøring av vårt arbeid. Profileringsiltak vil være en viktig og integrert del av markedsavdelingens arbeid.

5. Klasse ved Ruseløkka skole vant tegne- og malekonkurransen i forbindelse med Verdens flyktningsdag 2002 med dette bildet. Foto: Flyktingerådet

Flyktningerådet hadde følgende markeds mål for 2002:

- Gjøre Flyktningerådet bedre kjent i samfunnet, noe som er en grunnleggende forutsetning for å få stabile, forutsigbare og økte inntekter over tid
- Utvikle nye inntektsgivende aktiviteter
- Avvikle aktiviteter som ikke har gitt ønsket lønnsomhet
- Øke fokus og innsats på næringslivsaktiviteter

Virkemidler:

- Det ble gjennomført en større profilkampanje i aviser og på TV 2.
- Verdens flyktningdag, 20. juni, ble markert gjennom ulike markeditiltak
- Tradisjonelle virkemidler som DM (postale utsendelser) og diverse andre tiltak ble kjørt som tidligere

Relasjonsmarkedsføring

- Direct Mail (DM) ble utformet med nye vinklinger for å skape større oppmerksomhet og derved bedre inntjeningen. En spørreundersøkelse ble gjennomført for å kartlegge holdningen til våre markeditiltak. Det ble gjennomført fem kampanjer
- Utvidelse av privatmarkedet/faste givere ble prioritert gjennom kjøp av eksterne adresse-lister, bruk av register av loddkjøpere m.v.
- Kjell Aukrust-kalenderen ble solgt i samarbeid med Redd Barna og ble markedsført både som DM og innstikk i blad
- Bladet «På Flukt Magasin» ble som tidligere distribuert til våre faste givere

Profileringstiltak

Både profileringskampanjen og en rekke aktiviteter i forbindelse med Verdens flyktningdag bidro til økt oppmerksomhet om Flyktningerådet. Det ble også iverksatt tiltak for å samkjøre, og derved oppnå synergieffekter, mellom informasjons- og markeditiltak. Det ble besluttet at de to avdelingene skulle slås sammen til en Kommunikasjonsavdeling.

Spilleautomater

Myndighetene ønsker endringer i lotteri- og pengespilllovgivningen og sendte i oktober ut et høringsbrev. Det legges opp til en betydelig innstramning av de gjeldende rammebetingelser, og det antas derfor at Flyktningerådets inntekter fra spilleautomater vil bli vesentlig redusert. Flyktningerådet støtter likevel det prinsipielle i forslaget, slik at uheldige virkninger i spillmarkedet fjernes. Flyktninge-

rådet arbeidet for å få overført konsesjoner fra underholdningsautomater, men myndighetene stoppet tildelingen av nye tillatelser for å oppsetting av spilleautomater.

Spill på Internett

Spill på Internett i samarbeide med ni andre humanitære organisasjoner har ikke svart til forventningene. Årsaken er at myndighetene ikke har vært villig til å gi prøveprosjektet de rammebetingelser som kreves for å gi spillene nødvendig appell og bli konkurransedyktige i forhold til andre norske og utenlandske spill.

Reiselotteriet

Reiselotteriet ble videreført fra tidligere år, og omsetningen hadde en tilfredsstillende, stabil utvikling.

Samarbeid med næringslivet

Samarbeidsavtalen med Statoil ble videreført. Det kreves tid og ressurser for å komme inn på næringslivs markedet. Hovedmålet var å etablere flere avtaler og aktivitetsprogrammer som ville gi et netto overskudd for året, men på grunn av lave konjunkturer ble det besluttet inntil videre å redusere bearbeidningen av næringslivssegmentet. Samarbeid med utvalgte bedrifter var et viktig bidrag ved gjennomføringen av Verdens flyktningdag.

Årsberetning

Flyktninge- rådets styre består av:

Leder:
Jan A. Erichsen

Nestleder:
Arne Pran

Styremedlem:
Gro Hillestad Thune

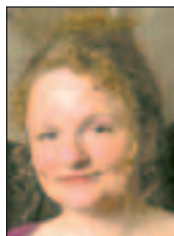
Styremedlem:
**Manuela Ramin-
Osmundsen**

Styremedlem:
**Janne Haaland
Matlary** fra mai 2003

Styremedlem:
Maiken Ims
fra mai 2003

Styremedlem:
Marit S. Sørheim
ansattes representant

Styremedlem:
Eigil Olsen
ansattes representant

Varamedlemmer for eksterne styremedlemmer:

Bernt Bull, Ronald Craig, Eva von Hirsch.

Varamedlemmer for de ansattes representanter:

Runa Myrvold, Linda Våge.

Valgkomiteen i Flyktningerådet består av:

Nils Butenschøn (leder), Øystein Dahle og Toril Brekke (ansattes representant)

Arbeidet i styret

Det har vært avholdt sju styremøter i 2002, og det ble behandlet 48 saker.

Styret fortsatte arbeidet med utviklingen av strategiene som ble vedtatt i Prinsippprogrammet i 2001. Styret vedtok i løpet av 2002 følgende strategier: kommunikasjons-, personal- og beredskapsstrategi.

Verdens flyktningdag 20. juni ble gjennomført for første gang i 2002. I samarbeid med FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) gjennomførte Flyktningerådet arrangementet. Det ble stor

oppmerksomhet rundt arrangementet særlig i forbindelse med utdeling av Nansen-prisen til kaptein Arne Rinnan på Henie Onstad Kunstsenter. Prisen ble delt ut av UNHCR.

Flyktningerådet begynte utfasingen på Balkan i løpet av 2002. I den forbindelse ba styret om å få utredet behovet for innsats og mulig oppstart i nye områder.

Styreleder Gerhard Heiberg gikk av i mai 2002 etter å ha sittet som styreleder i to år. Dette fordi han ikke fant det mulig å fortsette grunnet utvidede arbeidsoppgaver innen Den internasjonale olympiske komité (IOC). Generalsekretær Steinar Sørli sluttet i august. Flyktningerådet uttrykker stor anerkjennelse og takk til styreleder og generalsekretær for deres innsats for Flyktningerådet.

Jan A. Erichsen ble valgt til ny styreleder i mai 2002. Etter en omfattende prosess kunne styret ansette ny generalsekretær allerede i juli 2002. Raymond Johansen tiltrådte som generalsekretær i september 2002.

Mot slutten av året begynte styret en diskusjon om behovet for å styrke organisasjonens forankring i det norske samfunn. Konkrete tiltak forutsettes utredet og gjennomført i 2003.

Styret har merket seg den omleggingen som er forelått av myndighetene med hensyn til drift av spilleautomater. I likhet med flere andre humanitære organisasjoner er Flyktningerådet sårbar for bortfall av slike inntekter. Styret følger denne utviklingen nøye, og ser det som helt nødvendig å sikre inntekter som gir nødvendig handlefrihet og som kan bygge opp egenkapital.

Arbeidsmiljø

Flyktningerådet driver kontinuerlig utvikling av sin personalpolitikk for å stimulere kompetanseutvikling, best mulig utnyttelse av ressursene og et godt arbeidsmiljø. Det arbeides fortløpende med å bedre arbeidsmiljøet. I 2002 ble en ny personalstrategi med tilhørende handlingsplan ferdigstilt og en grundig revisjon av personalhåndbok for ansatte ved hovedkontoret foretatt. Det ble avholdt fire møter i arbeidsmiljøutvalget. Det ble holdt en rekke allmøter for å sikre god informasjonsflyt og medvirkning – ikke minst i forbindelse med en omstrukturering ved hovedkontoret som ble påbegynt mot slutten av året. Totalt sykefravær i perioden var på 762 dager, som tilsvarer et sykefravær på 4% av total arbeidstid. Det var ingen større skader eller ulykker i 2002.

Ytre miljø

Stiftelsen Flyktningerådet har ingen virksomhet som i nevneverdig grad påvirker miljøet negativt. Det er imidlertid grunn til å påpeke at vår virksomhet i programlandene kan få følger for miljøet. Et eksempel er etablering av store flyktingleirer, som kan få konsekvenser i form av avskoging og forurensning. Flyktningerådet arbeider nå for å sikre at miljødimensjonen i større grad skal bli en integrert del av alle våre programmer.

Økonomi

Driftsinntektene økte fra 398 millioner kroner i 2001 til 410 millioner kroner i 2002.

I løpet av år 2002 har Flyktningerådet nedlagt mye arbeid med å slutføre endringer av rutiner og rutinebeskrivelser etter innføring av styringssystemet Agresso, slik at det nå er en vesentlig enklere og mer oversiktlig økonomistyring av prosjektene. Det har også blitt gjennomført grundig internopplæring av ledende økonomipersonell ved alle våre utekontorer i 2002. Totalt sett har dette lagt til rette for en vesentlig bedring av Flyktningerådets økonomistyring og internkontroll.

Kortsiktig gjeld utgjør ved utgangen av året 111 millioner kroner, mot omløpsmidler 169 millioner kroner, altså et forhold på 1:1,5. Dette ansees å være tilfredsstillende. Stiftelsen har en langsiktig gjeld på 41 millioner kroner, som i sin helhet består av ubenyttede TV-aksjonsmidler, som vil bli redusert i takt med forbruket av midlene.

Årets resultat på 13,7 millioner kroner er en del svakere enn i 2001, men vesentlig bedre enn i år 2000 og tidligere år. Overskuddene ville ikke vært mulig uten midlene fra TV-aksjonen i 1998. Resultatet for 2002 tillegges annen egenkapital. Fri egenkapital utgjør 49,7 millioner kroner ved årets slutt. Regnskapet bygger på forutsetning om fortsatt drift, og styret bekrefter at denne forutsetningen er tilstede.

Utfordringer framover

Flyktningerådet står foran mange utfordringer i året som kommer. Vi skal starte arbeidet med å trekke oss ut av Balkan hvor vi de siste årene har hatt våre største programmer. Det er positivt at utviklingen er av en slik karakter at vi kan overføre våre programmer til lokale partnere. Fortsatt er behovene store, men for en organisasjon med fokus på den første fasen i en nødhjelpsoperasjon er tiden inne for gradvis å trekke seg ut.

Parallelt med utfasingen på Balkan skal vi etablere oss i nye land. Dette er krevende og risikabelt. Det er vanskelig å få offentlig støtte før vi er etablert inne i et nytt land. Inntil det skjer må vi bruke av egne ressurser.

Flyktningerådet må styrke sin økonomiske basis for å få slagkraft nok til raskt å etablere seg i nye land, hvor behovene er store. Andelen av de frie inntektene må økes, og vi vil ha et langt sterkere fokus på dette enn tidligere. Konkurransen er hard, og aktørene er flere enn noen gang, derfor er et sterkere samarbeid med andre organisasjoner et virkemiddel vi vil bruke mer. Vi vil utvikle en alliansestrategi, hvor organisasjoner som deler vårt mandat vil være dem vi ønsker å knytte oss nærmere til.

Flyktningerådet skal være en uredd talsmann for flyktinger internasjonalt og i Norge. Vi trenger et sterkere fokus på å utvikle aktiviteter i Norge. Dette vil både styrke saken og gi oss en bedre basis for å være talsmenn for mennesker på flukt. I tillegg har vi en unik kompetanse som vi vil tilby miljøer i Norge som arbeider med flyktinger og asylsøkere. Gjennom dette arbeidet håper vi å bidra til å utvikle en helhetlig flyktingpolitikk i Norge.

Innenfor disse fire områdene vil de største utfordringene for Flyktningerådet være i tiden framover.

Resultatregnskap

(alle beløp i 1000 kr)

	Noter	2002	2001
Driftsinntekter			
Tilskudd prosjekter	2,5	354 985	342 384
Inntektsføring egne, øremerkede midler	3,5	19 482	18 018
Inntekter fra markedsaktiviteter	4	34 876	37 332
Andre inntekter		632	52
Sum driftsinntekter		409 975	397 786
Driftskostnader			
Innkjøp til prosjekter		215 100	208 672
Lønnskostnader	6	156 334	143 990
Andre driftskostnader		26 597	26 724
Avskrivninger på varige driftsmidler	7	789	789
Sum driftskostnader		398 820	380 175
Driftsresultat		11 155	17 611
Finansposter			
Renteinntekter		5 748	6 919
herav avsatt som egne, øremerkede midler	3	-2 888	-3 608
Avkastning obligasjons- og aksjefond	8	272	649
Agiovinning / (Agiotap)		- 591	183
Rentekostnader		- 32	- 69
Netto finansposter		2 509	4 074
Årsresultat		13 664	21 685
Disponering av resultatet:			
Overført til annen egenkapital		13 664	21 685
Sum disponert		13 664	21 685

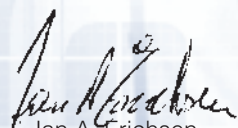

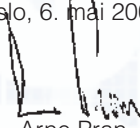
Balanse pr. 31. desember

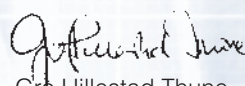
(alle beløp i 1000 kr)

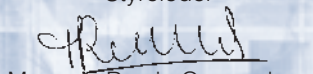
	Noter	2002	2001
EIENDELER			
Anleggsmidler			
Varige driftsmidler	7	1 283	2 072
Ubenyttede, egne øremerkede midler	3	40 687	57 281
Langsiktige fordringer	9	115	115
Sum anleggsmidler		42 085	59 488
Omløpsmidler			
Kortsiktige fordringer			
Andeler i obligasjons- og aksjefond	8	36 842	36 570
Bankinnskudd og kontanter	10	120 957	119 622
Sum omløpsmidler		169 250	162 983
Sum eiendeler		211 335	222 451
EGENKAPITAL OG GJELD			
Egenkapital			
Stiftelseskapital			
Sikkerhetsfond		9 000	9 000
Sum innskutt egenkapital		10 000	10 000
Annen egenkapital	11	49 660	35 996
Sum egenkapital		59 660	45 996
Langsiktig gjeld			
Ubenyttede egne, øremerkede midler	3	40 687	57 281
Annen langsiktig gjeld		0	334
Sum langsiktig gjeld		40 687	57 615
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		4 981	6 263
Mottatte forskudd på prosjekter	2	72 800	82 549
Skyldige offentlige avgifter		6 862	6 410
Annen kortsiktig gjeld		26 345	23 618
Sum kortsiktig gjeld		110 988	118 840
Sum egenkapital og gjeld		211 335	222 451

Oslo, 6. mai 2003

Jan A. Erichsen
Styreleder

Arne Pran

Gro Hillestad Thune

Manuela Ramin Osmundsen

Janne Haaland Matlary

Maiken Ims

Eigm Oisen

Linda Våge

Raymond Johansen
Generalsekretær

Kontantstrøm-oppstilling

(alle beløp i 1000 kr)

	2002	2001
Likvider tilført/(brukt på) virksomheten:		
Årsresultat	13 664	21 685
Avskrivninger på varige driftsmidler	789	789
Økning / (minskning) netto forskudd på prosjekter	-9 749	-22 759
Endring andre kortsiktige fordringer og gjeld	-2 763	5 747
(A) Netto likviditetsendring fra virksomheten	1 941	5 462
Likvider tilført/ (brukt) på investeringer:		
Investeringer i varige driftsmidler (-)	0	0
(B) Netto likviditetsendring på investeringer	0	0
Likvider tilført/brukt på finansiering:		
(Økning) / minskning langsiktige fordringer	0	- 115
Opptak / (nedbetaling) av gjeld	- 334	- 236
(C) Netto likviditetsendring fra finansiering	- 334	- 351
A+B+C Netto endring i likvider i året	1 607	5 111
Likviditetsbeholdning 1.1 *	156 192	151 081
Likviditetsbeholdning 31.12 *	157 799	156 192

*Andeler i obligasjons- og aksjefonds inkluderes som likvide midler fordi de kan realiseres umiddelbart.

Noter til årsregnskapet 2002

Flyktningerådet er en ideell, humanitær stiftelse basert på såkalt "non-profit" grunnlag. Aktivitetene er finansiert gjennom prosjekttilskudd fra donorer som Utenriksdepartementet, NORAD, FN-systemet og EU, samt ved egne innsamlede midler. Det ble i 2002 gjennomført egne prosjekter i 15 land. I flere av disse har det vært betydelig uro, hvilket innebærer at arbeidet medfører en relativt høy risiko både menneskelig og økonomisk. Flyktningerådet bærer imidlertid i liten grad selv økonomiske risiko ved slik uro. Donorene vil som regel påta seg risikoen for økonomisk tap forårsaket av f.eks. krigshandlinger eller ran hvis nødvendige sikkerhetsforanstaltninger er gjennomført. Alle personer som arbeider for Flyktningerådet i Norge eller i utlandet er forsikret, slik at stiftelsen ikke bærer finansiell risiko ved krig, annen uro eller ulykker. Alt materiell er tilsvarende forsikret.

Flyktningerådet ble 13. mars 1997 organisert som en stiftelse med en stiftelseskapital på én mill kr. Flyktningerådets regnskaper skal i egenskap av stiftelse godkjennes av Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Stiftelsen er ikke skattepliktig.

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven 1998 og god regnskapsskikk.

1 Note 1 Regnskapsprinsipper

Inntektsføringsprinsipper

Prosjektmidler blir i hovedsak mottatt fra donør før prosjektstart og bokføres da som mottatte forskudd i balansen. Inntektsføring skjer deretter i takt med framdrift på det enkelte prosjekt.

Inntekter fra markedsaktiviteter (innsamlinger, gaver, lotterier etc) blir inntektsført ved innbetaling, bortsett fra midler som klassifiseres som egne, øremerkede midler. Dette er penger det knyttes helt spesielle betingelser til bruken av, enten pålagt eksternt (TV-aksjonsmidler) eller internt (øremerkede innsamlinger). Inntektsføring av slike midler skjer i takt med at de virkelig benyttes til de formål de er øremerket for. Inntekter fra spilleautomater blir inntektsført når de er opptjent.

Klassifisering og vurdering av balanseposter

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som faller til betaling innen ett år etter balansedagen, samt poster som knytter seg til varekretsløpet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmidler eller langsiktig gjeld. Omløpsmidler og kortsiktig gjeld vurderes til virkelig verdi på balansedagen.

Gjenværende midler fra TV-aksjonen står på egen konto, og størstedelen av disse midlene vil bli benyttet etter år 2003. Midlene og forpliktelsen til å bruke dem er derfor oppført som langsiktige poster på hver sin side i balansen. Det samme gjelder for andre egne, øremerkede midler.

Anleggsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Det foretas nedskrivning til virkelig verdi når verdifallet har årsaker som ikke kan antas å være forbigående, og det må anses nødvendig etter god regnskapsskikk. Nedskrivningen reverseres når grunnlaget for nedskrivning ikke lenger er til stede. Langsiktig gjeld balanseføres til virkelig verdi på balansedagen.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler balanseføres og avskrives over driftsmidlets levetid dersom de har levetid over tre år og har en kostpris som overstiger 15 000 kr. Direkte vedlikehold av driftsmidler kostnadsføres under løpende driftskostnader, mens påkostninger eller forbedringer tillegges driftsmidlets kostpris og avskrives i takt med driftsmidlet. Driftsmidler anskaffet til bruk i prosjekter ute i felt blir kostnadsført ved anskaffelse, uavhengig av kostpris og levetid.

Fordringer

Fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene.

Valuta

Poster i utenlandsk valuta er omregnet til balansedagens kurs, unntatt bank-/kassebeholdninger som er anskaffet til bruk i donorfinsansierte prosjekter. Disse er beholdt til anskaffelseskurs, fordi det er denne som legges til grunn ved donorenes godkjenning og endelige kompensasjon av kostnader påløpt i utenlandsk valuta. Agio vinning og tap er resultatført som finansposter.

(alle beløp i 1000 kr)

2 Note 2 Tilskudd prosjekter

	2002	2001
Mottatt kontant fra norske, offentlige kilder	290 385	237 514
Mottatt kontant fra UNHCR	24 367	33 054
Mottatt kontant fra andre kilder	30 484	49 057
Sum mottatte prosjektmidler	345 236	319 625
Nedgang(+) / Økning (-) av netto mottatte forskudd på prosjekter	9 749	22 759
Tilskudd prosjekter	354 985	342 384

3 Note 3 Egne, øremerkede midler

	2002	2001
TV-aksjonsmidler pr 1.1	56 081	69 732
TV-aksjonsmidler benyttet til prosjekter *	-18 282	-17 259
Renteinntekter av ubenyttede TV-aksjonsmidler	2 888	3 608
TV-aksjonsmidler pr 31.12 **	40 687	56 081
Andre egne, øremerkede midler pr 1.1	1 200	959
Innbetalinger for andre øremerkede tiltak	0	1 000
Benyttet til prosjekter *	-1 200	- 759
Andre egne, øremerkede midler pr 31.12	0	1 200
Sum egne, øremerkede midler pr 31.12	40 687	57 281

* Sum benyttet til prosjekter, dvs inntektsført

19 482

18 018

** TV-aksjonsmidlene må benyttes innen utgangen av år 2006.

4 Note 4 Inntekter og resultat fra markedsaktiviteter

	2002	2001
Bruttoinntekt	34 876	37 332
Driftskostnader	-19 545	-20 944
Årets netto inntekt fra markedsaktiviteter	15 331	16 388

(alle beløp i 1000 kr)

5

Note 5 Prosjektinntekter fordelt på land og regioner

Region	Land / region	Finansiering					Sum	
		Egen	UD	Norad	UNHCR	Andre		
	Bosnia	442	10 142	39		238	10 861	
	Kroatia	88	13 847			212	14 147	
	Serbia og Montenegro	53	14 664		869	16 662	32 248	
	– Kosovo	45	4 144		5 229		9 418	
	Sveits	3 304				4 494	7 798	
	Norge	3 186	3 850	1 871		4 152	13 059	
	Sekonderinger		16 387				16 387	
	Annet					760	760	
Sum Europa		7 118	63 034	1 910	6 098	26 518	104 678	28 %
	Armenia	10	11 641				11 651	
	Aserbajdsjan		9 461		5 688	1 392	16 541	
	Georgia		12 343		782	1 048	14 173	
	Afganistan/ Pakistan	2 104	2 462	54	1 064		5 684	
	Indonesia	1 331	840			0	2 171	
	Tadsjikistan	54	2 042				2 096	
	Tsjetsjenia		8 784		414		9 198	
	Sekonderinger		37 544				37 544	
	Annet	327				760	1 087	
Sum Asia		3 826	85 117	54	7 948	3 200	100 145	27 %
	Angola	1 965	19 082	6 314	1 760	928	30 049	
	Burundi	1 151	14 034	4 024	845	3 253	23 307	
	DR Kongo	3 264	12 290			3 087	18 641	
	Sierra Leone	329	20 826	6 225	5 915	4 813	38 108	
	Uganda	790	1 034	9 649		5 313	16 786	
	Sekonderinger		19 953				19 953	
	Annet		126	6		760	892	
Sum Afrika		7 499	87 345	26 218	8 520	18 154	147 736	39 %
	Colombia	1 039	8 127	12 742			21 908	
Sum Amerika		1 039	8 127	12 742	0	0	21 908	6 %
SUM		19 482	243 623	40 924	22 566	47 872	374 467	100 %

Totalbeløpet er lik summen av resultatregnskapets 'Tilskudd prosjekter' og 'Inntektsføring egne, øremerkede midler'.

6

Note 6 Lønnskostnader m.v.

	2002	2001
Lønninger	136 958	125 542
Arbeidsgiveravgift	10 056	9 260
Pensjonskostnader	75	98
Andre ytelser	9 245	9 090
Sum lønnskostnader	156 334	143 990

Til de to som har fungert som generalsekretærer i løpet av 2002 ble det i alt utbetalt lønn på kr 707 022 og annen godtgjørelse på kr 69 503, totalt kr 776 525.

Det er ikke utbetalt styregodtgjørelse til styrets medlemmer i 2002.

Honorar til Ernst & Young AS for ordinær revisjon for år 2002 er kr 210 000. I tillegg er kr 1 252 121 kr betalt for prosjekt-revisjon i Norge og ved våre utekontorer. Honorarene til prosjekt-revisjon gjelder også andre revisorer enn Ernst & Young AS. Honorarene er bokført under henholdsvis Andre driftskostnader og Innkjøp til prosjekter. Ved hovedkontoret i Oslo var det ved årets slutt 66 ansatte, mens det var 745 lokalt ansatte ved våre utekontorer.

I tillegg var det engasjert 153 personer som lønnes i Oslo, men arbeider i utlandet. I løpet av 2002 har totalt 311 personer vært lønnet av Flyktningerådet i Oslo for arbeid i utlandet, de aller fleste av disse nordmenn.

(alle beløp i 1000 kr)

7 Note 7 Varige driftsmidler

	Inventar EDB, utstyr
Anskaffelseskost 1.1.2002	3 947
Tilgang 2002	0
Avgang 2002	0
Anskaffelseskost 31.12.2002	3 947
Akkumulerte av-/nedskrivninger 1.1.2002	- 1 875
Årets avskrivninger	- 789
Avgang 2002	0
Akkumulerte av-/nedskrivninger 31.12.2002	- 2 664
Netto bokført verdi 31.12.2002	1 283
Avskrivningssats (lineær)	20 %

Flyktningerådet leier to etasjer i Grensen 17 av Storebrand Eiendom.

Kontrakten løper fra 01.01.98 og 10 år framover. Leien betales kvartalsvis, årlig leie ca kr. 2,5 mill.

8 Note 8 Andeler i obligasjons- og aksjefond

Ledige midler blir plassert i markedet gjennom profesjonelle aktører.

Porteføljen har nedenstående sammensetning ved utgangen av året:

Navn	Kostpris (historisk)	Verdi pr 31.12.01	Kjøp/(salg) 2002	Avkastning 2001		Verdi pr 31.12.02
				NOK	%	
GNKF Rentefond (Obligasjon/Likviditet)	29 079		29 079	462	7,4 %	29 541
Stats, fylkeskommunale, finansobligasjoner	26 225	- 27 719	1 494	7,4 %	0	
Avanse Obligasjon II	1 634	1 784	0	133	7,5 %	1 917
Sum obligasjonsfond	30 713	28 009	1 360	2 089	7,4 %	31 458
GNKF Norske Aksjer	5 586		5 586	- 1 320	-24,5 %	4 266
Avanse Norge Aktiv		5 980	- 5 836	- 144	-2,4 %	0
Avanse Industri	750	864	0	- 238	-27,5 %	626
Banco Humanfond-Aksje	500	449	0	- 132	-29,3 %	317
Sum aksjefond	6 836	7 293	- 250	- 1 834	- 26,0 %	5 209
Innskudd/fordring		1 268	- 1 199	106	6,0 %	175
Forvaltningshonorar			89	- 89	- 0,2 %	
Sum andeler i fonds	37 549	36 570	0	272	0,7 %	36 842

Bokført verdi er lik markedsverdi både i 2001 og 2002.

(alle beløp i 1000 kr)

9 Note 9 Langsiktige fordringer

Ti av Norges største humanitære organisasjoner inngikk i 2001 et samarbeid om spill på internett.

I den forbindelse ble to selskaper stiftet:

"De 10 Humanitære AS" hvor hver av de ti ved et innskudd på 15 000 kr ervervet 10% av aksjekapitalen.

I tillegg ga hver av de ti et ansvarlig lån på 100 000 kr til "De 10 Humanitære AS".

Lånet på totalt én million kroner ble brukt til å erverve 51% av selskapet "Norskspill.no AS".

10 Note 10 Bankinnskudd og kontanter

Av kontante midler utgjør bundne skattetrekksmidler 6,1 mill kr garanti lotterier 6,6 mill kr og depositum for husleiekontrakter i Grensen 17 i Oslo 1,5 mill kr.

Øremerkede midler fra TV-aksjonen-98 (se note 3) oppbevares på bankkonto, men er vist som anleggsmiddel i balansen.

11 Note 11 Annen egenkapital

	2002	2001
Annen egenkapital 1.1.	35 996	14 311
Fra disponering av årsresultatet	13 664	21 685
Annen egenkapital 31.12	49 660	35 996

12 Note 12 Valutarisiko

Alle prosjektmidler brukt ute i felt overføres i EURO eller USD.

I tider med store valutasvingninger bærer stiftelsen en viss risiko for valutatap, da mesteparten av donormidlene tilføres i NOK.

Donor aksepterer i mange tilfeller å bære valutarisikoen.

• **Statens autoriserte revisorer**

Ernst & Young AS
Drammensveien 142
Postboks 228 Skøyen
N-0213 Oslo

• **Forretningsnett**
NO 904 338 745 NYA

Tel. +47 22 92 80 00
Fak. +47 22 92 89 00
www.ey.com

Medlemmer av Det norske Revisjonsnemning

Til Styret i
Stiftelsen Flyktningerådet

Revisjonsberetning for 2002

Vi har revidert årsregnskapet for Stiftelsen Flyktningerådet for regnskapsåret 2002, som viser et overskudd på kr 13.664.000. Vi har også revidert opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet. Årsregnskapet består av resultatregnskap, balanse, kontantstrømoppstilling og noteopplysninger. Årsregnskapet og årsberetningen er avgitt av stiftelsens styre og generalsekretær. Vår oppgave er å uttale oss om årsregnskapet og øvrige forhold i henhold til revisorlovens krav.

Vi har utført revisjonen i samsvar med revisorloven og god revisjonsskikk i Norge. God revisjonsskikk krever at vi planlegger og utfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon. Revisjon omfatter kontroll av utvalgte deler av materialet som underbygger informasjonen i årsregnskapet, vurdering av de benyttede regnskapsprinsipper og vesentlige regnskapsestimater, samt vurdering av innholdet i og presentasjonen av årsregnskapet. I den grad det følger av god revisjonsskikk omfatter revisjon også en gjennomgåelse av stiftelsens formuesforvaltning og regnskaps- og interne kontrollsystemer. Vi mener at vår revisjon gir et forsvarlig grunnlag for vår uttalelse.

Vi mener at

- årsregnskapet er avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et uttrykk for stiftelsens økonomiske stilling 31. desember 2002 og for resultatet og kontantstrømmene i regnskapsåret i overensstemmelse med god regnskapsskikk i Norge
- ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av regnskapopplysninger i samsvar med lov og god regnskapsskikk i Norge
- opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Oslo, 6. mai 2003
ERNST & YOUNG AS

Bjørn Lie
Statsautorisert revisor

• **Arbeidstid**: Bergen, Bp, Drammen, Eidsvoll, Fredrikstad, Halden, Hønefoss, Høylandet, Kongsberg, Kragerø, Kristiansund, Løren, Lørenskog, Lillehammer, Moss, Mjøsa, Nittedal, Oslo, Oms, Porsgrunn/Skien, Sarpsborg, Sandnessjøen, Steinkjer, Steinkjer, Trondheim, Trondheim, Vikersund, Ålesund

Liste over forkortelser

CARDI	Consortium for Assistance to Refugees and Displaced in Indonesia	NOREPS	Norwegian Emergency Preparedness System (UD)
CREPS	Complementary Rapid Education Primary School	NORSTAFF	Flyktningerådets beredskapsstyrke
CRP	Civil Rights Project	OAS	Organisasjonen av amerikanske stater
EUMM	European Union Monitoring Mission	OCHA	FNs kontor for koordinering av humanitære saker
ECHO	European Commission Humanitarian Aid Office	ODIHR	Office for Democratic Institutions and Human Rights
ECRE	European Council on Refugees and Exiles	OPF	Organisación Feminina Popular
EPS	Emergency Personel Seminars	OHR	Organisation for the High Representative in Bosnia-Hercegovina
FARC	Colombias væpnede revolusjonære styrker	OSSE	Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa
FRJ	Den føderale republikken Jugoslavia	PCS	Project Counselling Services
ICLA	Informasjon, rådgivning og juridisk assistanse ang. tilbakevending	RREP	Rapid Response Education Program
ICVA	International Council of Voluntary Agencies	RUF	Revolutionary United Front
IDP	Internally displaced person – internt fordreven	SLMM	Sri Lanka Monitoring Mission
INCOR	Informasjons- og rådgivningsprosjekt rettet mot flyktninger i Norge som vurderer å vende hjem (Information and Counselling on Repatriation)	SUS	Samveldet av uavhengige stater
IOM	Den internasjonale organisasjonen for migrasjon	TEP	Teachers Emergency Package
INEE	Inter-Agency Network for Education in Emergencies	TIPH	Temporary International Presence in Hebron
LRA	Lords Resistance Army	UNDP	FNs utviklingsprogram
NGO	Non Governmental Organisation – ikke-statlig organisasjon	UNESCO	FNs organisasjon for undervisning, vitenskap, kultur og kommunikasjon
NORAD	Direktoratet for utviklingssamarbeid	UNHCHR	FNs høykommissær for menneskerettigheter
NOAS	Norsk organisasjon for asylsøkere	UNHCR	FNs høykommissær for flyktninger
NORAFRIC	Flyktningerådets beredskapsstyrke bestående av afrikansk personell	UNICEF	FNs barnefond
NORDEM	Senter for menneskerettigheter og Flyktningerådets beredskapsstyrke	UNITA	Nasjonal samling for total uavhengighet for Angola
		UPDF	Ugandas regjeringshær
		WFP	Verdens matvareprogram
		WHO	Verdens helseorganisasjon

Kambia, Sierra Leone. Foto: NRC, Roald Høvring

FLYKTNINGERÅDET

Postboks 6758, St. Olavs plass, 0130 Oslo
Tel: +47 23 10 98 00 Faks: +47 23 10 98 01
www.nrc.no